

श्री कुलजम सर्वप

निजनाम श्री जी साहिबजी, अनादि अछरातीत ।
सो तो अब जाहेर भए, सब विध वतन सहीत ॥

★ कलस गुजराती - तौरेत ★

रासनो प्रकास थयो, ते प्रकासनो प्रकास ।
ते ऊपर वली कलस धर्सु, तेमां कर्सु ते अति अजवास^१ ॥१॥
मारा साथ सुणो एक वातडी, कह्यो सतनो में सार ।
ए सारनों सार देखाडी, जगवुं^२ ते मारा आधार ॥२॥
श्री धणिए आवी मूने धामथी, जगवी ते जुगतें^३ करी ।
ते विध सर्वे रुदे अंतर, चित माहें चोकस धरी ॥३॥
मूने मेलो थयो मारा धणी तणो, ते वीतकनी कहुं विध ।
ते विध सर्वे कही करी, दऊं ते घरनी निध ॥४॥
में जे दिन चरण परसिया^४, मूने कह्यूं तेहज दिन ।
दया ते कीधी अति घणी, पण मूने जोर थयूं सुपन ॥५॥
मोहे समागम^५ पिउसों, वाले पूछियो विचार ।
आपोपूं^६ तमे ओलखी^७, प्रगट कहो प्रकार ॥६॥
आ मंडल तां तमे जोईयूं, कहो वीतकनी जे वात ।
आ भोमनो विचार कही, ए सुपन के साख्यात^८ ॥७॥
आ जोई जे तमे रामत, कहो रामत केही पर^९ ।
आ भोम केही तमे कोण छो, किहां तमारा घर ॥८॥

१. उजाला । २. जगाओ । ३. युक्ति से । ४. स्पर्श किए । ५. मिलना । ६. अपनापन ।
७. पहचाना । ८. साक्षात् । ९. प्रकार ।

आ कीहे^१ अस्थानक^२ तमे आवियां, जागीने करो विचार ।
 नार तूं कोण पिउ तणी, कहो एह तणो विस्तार ॥१॥
 तमे वीतकनूं मूने पूछयूं, सुणो कहूं तेणी वात ।
 आ मंडल^३ तां दीसे सुपन, पण थई लाग्यूं साख्यात ॥१०॥
 निकल्यूं न जाय ए माहेंथी, क्याहें न लाभे छेह^४ ।
 एमां पग पंखीनां दीसे नहीं, कहूं सनंध^५ सर्वे तेह ॥११॥
 आ भोमने नव ओलखूं^६, नव ओलखूं मारूं आप ।
 घर तणी मूने सुध नहीं, सांभरे नहीं मारो नाथ ॥१२॥
 आ मंडल दीसे छे पाधरा, एतां मूल विना विस्तार ।
 रामतनो कोई कोहेडो, न आवे ते केमें पार ॥१३॥
 आ मंडल मोटो रामत घणी, जुओ ऊभो केम अचंभ^७ ।
 एणे पाइए^८ पगथी जिहां जोइए, तिहां दीसे ते पांचे थंभ ॥१४॥
 पांचे ते जोइए ज्यारे जुजवा, न लाभे केहेनो पार ।
 भेला ते करी वली जोइए, तो रची ऊभो संसार ॥१५॥
 माहें थंभ एके थिर नहीं, फरे ते पांचे फेर ।
 एनो फेरवणहार लाधे^९ नहीं, माहें ते अति अंधेर ॥१६॥
 पांचे ते फरे फेर जुजवा^{१०}, थाय नहीं पग थोभ^{११} ।
 ए अजाडी^{१२} कोई भांतनी, ते नहीं जोवा जोग ॥१७॥
 ए अजाडी^{१३} बंध उथमें^{१४}, बांधी नाखे तत्काल ।
 द्रष्ट दीठे बंध पडे, एहेवी देखीती जमजाल ॥१८॥
 काली ते रात कोई उपनी, सूझे नहीं सल सांध ।
 दिवस तिहां दीसे नहीं, माहें ते फरे सूरज ने चांद ॥१९॥
 दिवस नहीं अजवास नहीं, ए अंधेरना तिमर ।
 एणे काई सूझे नहीं, आ भोम आप न घर ॥२०॥

१. कौन । २. स्थान । ३. ब्रह्मांड । ४. अंत । ५. विधि । ६. पहचान । ७. आश्चर्य । ८. मूल आधार ।
 ९. मिलना, प्राप्त होना । १०. अलग । ११. ठहरना । १२. उजाड - सुनसान । १३. संसार रूपी खाई । १४. उलटी ।

અઉઠ^१ કોટ સૂરજ ફરે, ફરે રાત ને પ્રભાત |
 એકવીસ બ્રહ્માંડ ઇંડા મધે, એકે માંહેં ન થાય અજવાસ ||૨૧||
 સુધ એણે થાય નહીં, સામું રદે થાય અંધેર |
 અજવાસ એ પોહોંચે નહીં, દીઠે ચઢે સામા ફેર ||૨૨||
 ફરે ખટરૂત ઊષ્ણકાલ^૨, વરખા ને સીતકાલ |
 નખત્ર તારે ફરે મંડલ, ફરે જીવને જંજાલ ||૨૩||
 વાએ બાદલ ગાજે વિજલી, જલધારા ન સમાય |
 ફેર ખાય પાંચે પાધરા, માંહેના માંહેં સમાય ||૨૪||
 પાંચે તે થર્ડ આવે પાધરા, જાણું થાસે તે પ્રલેકાલ |
 બલ દેખાડી આપણું, થર્ડ જાય પંપાલ^૩ ||૨૫||
 પાંચે તે થર્ડ આવે દોડતાં, દેખાડવા આકાર |
 તતખિણ તે દીસે નહીં, પરપંચ^૪ એ નિરધાર ||૨૬||
 એ પાંચે થકી જે ઉપના^૫, દીસે તે ચૌદ ભવન |
 જીવન માંહેં લાધે^૬ નહીં, જેની ઇછાએ ઉતપન ||૨૭||
 એહનું મૂલ ડાલ લાધે^૭ નહીં, ઊભો તે કેળી અદાએ^૮ |
 માંહેં સંઘ કોઈ સૂજે નહીં, એમાં દિવસ ન દેખું ક્યાંહેં ||૨૮||
 સુર અસુર માંહેં ફરે, પસુ પંખી મનખ^૯ |
 મછ કછ વનરાય ફરે, ફરે જીવ ને જંત ||૨૯||
 ગિનાન ની ઇહાં ગમ નહીં, સબ્દ ન પામે સેર |
 ગિનાન દીવો તિહાં સું કરે, બ્રહ્માંડ આખો અંધેર ||૩૦||
 કોહેડો કાલી રાતનો, એમાં પગ ન કાઢે કોએ |
 અનેક કરે અટકલો, પણ બંધ ન છૂટે તોહે ||૩૧||
 તિમર ઘોર અંધેર કાલી, અને અંધેરનો નહીં પાર |
 મોંહ^{૧૦} લગે મોહજલ ભર્યું, અસત ને આસાધાર^{૧૧} ||૩૨||

૧. સાઢે તીન | ૨. ગર્મી | ૩. ઝૂઠ - મિથ્યા | ૪. છલ | ૫. ઉપજ | ૬. પાવે | ૭. ઢંગ | ૮. મનુષ્ય | ૯. મોહ તત્ત્વ |
 ૧૦. લગાતાર (પરિપૂર્ણ) |

पांचे ते उतपन मोह नीं, मोह तो अगम अपार ।
 नेत नेत कही निगम वलिया, आगल सुध न पडी निराकार ॥३३॥
 एमां पग पंथज जोवंतां, बंध पड्या ते जाण सुजाण ।
 अनेक वचन विचार कही, नेठ॑ लेवाणा निरवाण॒ ॥३४॥
 एमां जेम जेम जोई जोई जोइए, तेम तेम बंध पडता जाय ।
 अनेक उपाय जो कीजिए, प्रकास केमे नव थाय ॥३५॥
 अनेक बुध इहां आछटी॑, अनेक फरवया मन ।
 अनेक क्रोधी काल क्रांत थईने, भाज्या॑ ते हाथ रतन ॥३६॥
 किहां थकी असे आवियां, अने पड्या ते अंधेर मांहें ।
 जीवन जोत अलगी थई, मांहेंथी न केमे निसराय॑ ॥३७॥
 ए मंडल धणी त्रैगुण कहावे, जाणूं इहांथी टलसे अंधेर ।
 पार वाणी बोले अटकलें, तेणे उतरे नहीं फेर ॥३८॥
 एनों बार॑ उघाडी॑ पाधरू, चाली न सके कोय ।
 ब्रह्मांडना जे धणी कहावे, ते बांध्या रामत जोय ॥३९॥
 बीजा फरे छे फेरमां, एने फेर नहीं लगार ।
 पण बांध्या बंध जे खरी गांठे, आव्या ते मांहें अंधार ॥४०॥
 ए जेणे बांध्या तेणे छूटे, तिहां लगे न आवे पार ।
 पार सुध पामे नहीं, कोई कोहेडो अंधार ॥४१॥
 बुध विना इहां बंधाई, पडिया ते सहुं फंद मांहें ।
 ए वचन सुणी करी, एणे समे ते ग्रही मारी बांहें ॥४२॥
 बांहें ग्रही बेठी करी, आवेस दीधो अंग ।
 ते दिन थीं दया पसरी, पल पल चढते रंग ॥४३॥
 ओलखी इंद्रावती, वाले प्रगट कहयूं मारु नाम ।
 आ भोम भरम भाजी करी, देखाड्या घर श्री धाम ॥४४॥

१. निश्चित । २. मुक्त होना । ३. पिछङ्ग गई(परास्त हो गई) । ४. खो दिया । ५. निकला जाए । ६. दरवाजा ।
 ७. खोलना ।

ઘર દેખાડી જગવી, આપ આવી આવાર |
 કર ગ્રહીને કંઠ લગાડી, ત્યારે હું ઉઠી નિરધાર ||૪૫||
 ભોમ ભલી ખેડી^૧ કરી, જલ સીંચિયું આધાર |
 વલી બીજ માંહેં વાવિયું^૨, સુણો સણગાનોં પ્રકાર ||૪૬||
 અંધેર ભાગી અસત ઉઢ્યું, ઉપનું તત્વ તેજ |
 જનમ જોત એવી થર્ઝ, જે સુજ્ઞે રેજા રેજ ||૪૭||
 કમાડ^૩ છાડ્યા^૪ કોહેડે, ઉધાડ્યા સર્વ બાર |
 રામત થર્ઝ સર્વ પાધરી, એ અજવાલું અપાર ||૪૮||
 સણગું^૫ ઉઠ્યું તે સતનો, અસત ભાગી અંધેર |
 આપોપું મેં ઓલખ્યું, ભાગ્યો તે અવલો^૬ ફેર ||૪૯||
 વાલે ઓલખીને આપ મોસું, કીધું તે સગપણ^૭ સત |
 સનકૂલ^૮ દ્રષ્ટે હું સમજી, આ જાણ્યું જોપે અસત ||૫૦||
 સનંધ સર્વ કહી કરી, ઓલખાવ્યા એધાણ^૯ |
 હવે પ્રગટ થર્ઝ હું પાધરી, મારી સગાઈ પ્રમાણ ||૫૧||
 હવે સાથ મારો ખોલી^{૧૦} કાઢું, જે ભલી^{૧૧} ગયો રામત માંહેં |
 પ્રકાસ પૂરણ અમકને, હવે છપી ન સકે ક્યાંહેં ||૫૨||
 ઓલખી સાથ ભેલો કરું, દ્રઢ કરી દર્જ મન |
 રામત દેખાડી જગવું, કહી તે પ્રગટ વચન ||૫૩||
 ||પ્રકરણ||૧|| ચૌપાઈ||૫૩||

રામત દેખાડી છે

આ રામતના તમને, પ્રગટ કહું પ્રકાર |
 આ ભોમના બંધ છોડી દર્જ, જેમ જુઓ જોપે કરાર ||૧||
 એ સુપનતણી જે રામત, રચી તે અતિ અખ્યાત^{૧૨} |
 મૂલબુધ બિસરી ગઈ, જાણે સુપન નહીં સાખ્યાત ||૨||

૧. જોતકર | ૨. બોયા | ૩. કિવાડ | ૪. છોડા | ૫. અંકુર | ૬. ઉલટા | ૭. સગાઈ | ૮. પ્રસન્ન | ૯. નિશાન |
 ૧૦. ઢૂઢ | ૧૧. મિલજાના | ૧૨. અનોખી |

पूर्ण मनोरथ तमतणां, उधाढूं रामतना बार^१ ।
 रामत देखाडी करी, कर्सुं सत ना विस्तार ॥३॥
 अर्ध साथ रह्यो अटकी, जेणे जोयानो हरख अपार ।
 स्वांग देखाडी विध विधना, पछे दऊं ते सतनो सार ॥४॥
 वात सुणो मारा वालैया, साथे दीठां ते दुख संसार ।
 केम थाय साथ मांहूं^२ मारो, जिहां ऊभी इंद्रावती नार ॥५॥
 तमे वांकी^३ ते वाटे चलविया, विसमां^४ ते केम चलाय ।
 हूं ग्रही दऊं धाम धणी, तो सुख मूने थाय ॥६॥
 हवे जागी जुओ मारा साथजी, रामत छे ब्रह्मांड ।
 जोपे जुओ नेहेचितसूं, मध्य भरथजीने खंड ॥७॥
 जिहां वाविए^५ वृख उपजे, जेनों फल वांछें^६ सहु कोय ।
 बीज जेवुं फल तेवुं, करत कमाई जोय ॥८॥
 भोम भली भरथ खंडनी, जिहां निपजे^७ निध निरमल ।
 बीजी सर्वे भोम खारी, खारा ते जल मोहजल ॥९॥
 ए मधे जे पुरी कहावे, नौतन जेहेनूं नाम ।
 उत्तम चौद भवनमां, जिहां वालानो विश्राम ॥१०॥
 रामत घणुं रलियामणी^८, तमे मांगी मन करी खंत ।
 विध सर्वे कहुं विगते, जोपे जुओ नेहेचित ॥११॥
 रामत जोइए जी, जोवा आव्या छो जेह ।
 मांगी आपणे धणी कने, आ देखाडे छे तेह ॥१२॥
 मोहोरा ते दीसे सहु जुजवा, अने जुजवी मुखवाण ।
 स्वांग काछे सहु जुजवा, जाणे दीसंतां प्रमाण ॥१३॥
 विध विधना वेख ल्यावे, जाणे रामत निरवाण ।
 ब्राह्मण खत्री वैस्य सुद्र, मली ते राणों राण ॥१४॥

१. दरवाजा । २. दुखी । ३. टेढ़ी । ४. कठिन । ५. बोइए । ६. चाहे । ७. उपजे । ८. सुहावनी ।

मांहोंमांहें सगा सમधी, मांहें कुटुंબનો વેહેવાર ।
 हंસે હરખે રૂપે સોકે, ચौદ વિદ્યા વર્ણ ચાર ॥૧૫॥
 અઠારે વર્ણ એણી વિધે, લોભે લાગા કરે ઉપાય ।
 વિના અગની પર જલે, અંગ કામ ક્રોધ ન માય ॥૧૬॥
 અનેક સેહેર બાજાર ચૌટા^१, ચોક ચોવટા^૨ અનેક ।
 અનેક કસવી^૩ કસવ કરતાં, હાટ^૪ પીઠ^૫ વિસેક ॥૧૭॥
 સ્વાંગ સર્વે સોભાવીને, કરે હો હો કાર ।
 કોઈ માંહેં આહાર ખાધાં, કોઈ ખાધા અહંકાર ॥૧૮॥
 કોઈ માંહેં વેહેવારિયા, કોઈ રાણ રાય ।
 કોઈ માંહેં રાંક^૬ રોવંતાં, એ રામત એમ રમાય ॥૧૯॥
 કોઈ પૌઢે પલંગ કનક^૭ ને, કોઈ ઊપર ઢોલે વાય ।
 વાતો કરતાં જી જી કરે, એ રામત એમ સોભાય ॥૨૦॥
 કોઈ બેસે પાલખી, કોઈ ઉપાડી^૮ ઉજાય ।
 કોઈ કરે છત્ર છાયા, રામત એમજ થાય ॥૨૧॥
 માંહોંમાંહેં સનમંધ કરતાં, ઉછરંગ અંગ ન માય ।
 અબીર ગુલાલ ઉડાડતાં, સેહેરોં માં ફેરા ખાય ॥૨૨॥
 આભ્રણ^૯ પેહેરી અસ્વ ચઢે, કોઈ કરે છાયા છત્ર ।
 કોઈ નાટારંભ કરે, કોઈ બજાડે વાજંત્ર ॥૨૩॥
 કોઈ સીઢી બાંધી આવે સામા, કરે તે પોક^{૧૦} પુકાર ।
 વિરહ વેદના અંગ ન માય, પીટે માંહેં બાજાર ॥૨૪॥
 દેહેન^{૧૧} હથે દિએ પોતે, રૂદન કરે જલધાર ।
 સગા સનમંધી સહુ મલી, ટલવલે^{૧૨} નર નાર ॥૨૫॥
 કોઈ માંહેં જનમ પામે, કોઈ પામે મરન ।
 કોઈ માંહે હરખ સોં, કોઈ સોક રૂદન ॥૨૬॥

૧. ચૌરાહા । ૨. ચબૂતરા । ૩. રોજગાર । ૪. સપ્તાહિક । ૫. બાજાર । ૬. ગરીબ । ૭. સ્વર્ણ । ૮. ઉઠાકર । ૯. ભૂષણ ।
 ૧૦. રોના । ૧૧. જલાના । ૧૨. દુખિત ।

खरचे खाएँ अहंमेवे, मांहें मोटा थाय ।
 दान करी कीरत कहावे, ए रामत एम रमाय ॥२७॥
 कोई किरपी^१ कोई दाता, कोई जाचक^२ केहेवाए ।
 कोईना अवगुण बोले, कोईना गुण गाए ॥२८॥
 कोई चढी चकडोल^३ बेसे, तुरी गज पाएदल ।
 विध विधना बाजंत्र बाजे, जाणे राज नेहेचल ॥२९॥
 साम सामी थाय सेन्या, भारथ^४ करे लोह अंग ।
 अहंकारे आकार पछाडे, नमे नहीं अभंग ॥३०॥
 कोई जीते कोई हारे, हरख सोक न माय ।
 दिसा सर्वे जीती आवे, ते प्रथीपत केहेवाय ॥३१॥
 कोई भर्चा लई भाकसी^५, उथमें बंध बंधाय ।
 मार माथे पडे मोहोकम^६, रामत एणी अदाय ॥३२॥
 जीत्या हरखे पौरसे^७, सूरातन^८ अंग न माए ।
 हास्या तिहां सोक पामे, करे मुख त्राहे त्राहे ॥३३॥
 कोई मांहें रोगिया, अने कोई मांहें अंध ।
 कोई लूला कोई पांगला, रामत एह सनंध ॥३४॥
 कोई मांहें फकीर फरतां, उदम नहीं उपाय ।
 उदर कारण कष्ट पामे, भीखे पेट न भराय ॥३५॥
 ॥प्रकरण॥२॥चौपाई॥८८॥

रामतमां वली रामत (खेल में खेल)

ए रामत मांहें जे रामतो, तेनो न लाभे पार ।
 ए बेखों मांहें वली बेख^{९०} सोभे, स्वांग सहु संसार ॥९॥
 कोई वेख जो साध कहावे, कोई चतुर सुजाण ।
 कोई वेख जो दुष्ट कहावे, कोई मूरख अजाण ॥१२॥

१. कंजूस । २. भिखारी । ३. हिंडोला । ४. युद्ध । ५. कैद । ६. उलटे । ७. गुङ्गमार । ८. ताकत से । ९. येद्वा ।
 १०. स्वांग ।

अनेक पगथी परव^१ परवा^२, दया दान देवाय ।
 देखाङ्ग सहु करी सागर, मांहेना मांहे समाय ॥३॥
 अनेक देहर^३ अपासरा^४, मांहे मुनारा मसीत ।
 तलाब कुआ कुंड वावरी, मांहे विसामा^५ कई रीत ॥४॥
 कई जुगते जगन^६ करतां, कई जुगते उपचार ।
 कई जुगते धरम पालें, पण हिरदे घोर अंधार ॥५॥
 कई जुगते सिध साधक, कई जुगते सन्यास ।
 कई जुगते देह दमे, पण छूटे नहीं जमफांस ॥६॥
 कई जुगते वैराग वरते, कई जोग^७ पाले सिध ।
 मठवाले पिंड पाले, पण नहीं परम नी निध ॥७॥
 आपने नव ओलखे, नव ओलखे परमेस्वर ।
 तो पार ते केम पामे, जिहां सुध न पोते घर ॥८॥
 खटचक्र नाडी पवन, साधे अजपा^८ अनहद^९ ।
 कई त्रवेनी त्रकुटी, जोती सोहं राते सब्द ॥९॥
 कोई खट दरसनी कहावे, धरे ते जुजवा वेख ।
 पारब्रह्मने पामे नहीं, रुदे अंधेरी वसेख ॥१०॥
 श्रीपात पंडित ब्रह्मचारी, भट वेदिया^{१०} वेदांत ।
 पुराण जोई जोई सर्वे पडिया, परमहंस सिधांत ॥११॥
 अलप अहारी निद्रा निवारी, सब्द सत विचारी ।
 आचारीने नेम धारी, पण मूके नहीं अंधारी ॥१२॥
 संत महंत अनेक मुनिवर, देखीतां दिगंबर ।
 जाए सहुए प्रघल पूरे, कापडी कलंदर ॥१३॥
 सीलवंती सती कहावे, आरजा अरधांग ।
 जती वरती पोसांगरी^{११}, ए अति सोभावे स्वांग ॥१४॥

१. प्याऊ २. आसरा स्थल । ३. मंदिर । ४. जैनमठ । ५. विश्राम स्थल । ६. यज्ञ । ७. योग साधना । ८. जाप ।
 ९. नाद स्वर । १०. वेदों के ज्ञाता । ११. नशीले ।

मलक मुल्ला मलंग जिंदा, बांग दे मन धीर ।
 पाक थई थई सहए पड़िया, मीर पीर फकीर ॥१५॥

कई करामात कोटल^१, औलिया आलम ।
 बोदला बेकैद सोफी, जाणी करे जुलम ॥१६॥

अनेक माहें धर्म पाले, पंथ प्रगट थाय ।
 आंधला जेम संग चाले, ए पाखंड एम रचाय ॥१७॥

रमें माहोंमाहें रब्दे, करे परसपर क्रोध ।
 मछ गलागल माहें सघले, मूके नहीं कोई ब्रोध ॥१८॥

॥प्रकरण॥३॥चौपाई॥१०६॥

पंथ पैडोनी खेंचाखेंच

कोई	कहे दान मोटो, कोई कहे गिनान ^२ ।
कोई	कहे विग्नान ^३ मोटो, एम वदे सहु उनमान ॥१॥
कोई	कहे करम मोटो, कोई कहे मोटो काल ।
कोई	कहे ए अगम, एम रमे सहु पंपाल ॥२॥
कोई	कहे तीरथ मोटो, कोई कहे मोटो तप ।
कोई	कहे सील मोटो, कोई कहे मोटो सत ॥३॥
कोई	कहे विचार मोटो, कोई कहे मोटो व्रत ।
कोई	कहे मत मोटी, एम वदें कई जुगत ॥४॥
कोई	कहे करनी मोटी, कोई कहे मुगत ।
कोई	कहे भाव मोटो, कोई कहे भगत ॥५॥
कोई	कहे कीर्तन मोटो, कोई कहे श्रवन ।
कोई	कहे वंदनी मोटी, कोई कहे अरवन ॥६॥
कोई	कहे ध्यान मोटो, कोई कहे धारण ।
कोई	कहे सेवा मोटी, कोई कहे अरपन ॥७॥

१. कुटिलता । २. ज्ञान । ३. विज्ञान ।

કોઈ કહે સ્વાંત મોટી, કોઈ કહે મોટો પણ^૧ |
 રમે સહુએ નિદ્રા માંહેં, રૂદે અંધારુ અતિ ઘણ ||૮||
 કોઈ કહાવે અપ્રસ^૨ અંગે, કોઈ નિવેદન |
 કોઈ કહે અમે નેમ ધારી, પણ મૂકે નહીં મૈલ મન ||૯||
 કોઈ કહે સત સંગત મોટી, કોઈ કહે મોટો દાસ |
 કોઈ કહે વિવેક મોટો, કોઈ કહે વિસ્વાસ ||૧૦||
 કોઈ કહે સદા સિવ મોટો, કોઈ કહે આદ નારાયણ |
 કોઈ કહે આદ સકત^૩ મોટી, એમ કરે તાણોતાણ^૪ ||૧૧||
 કોઈ કહે આતમ મોટી, કોઈ કહે પરઆતમ |
 કોઈ કહે અહંકાર મોટો, જે આદનો ઉત્પન ||૧૨||
 કોઈ કહે સકલ વ્યાપી, દીસંતો સહુ બ્રહ્મ |
 કોઈ કહે એ નિરગુણ ન્યારો, આ દીસે છે સહુ ભરમ ||૧૩||
 કોઈ કહે સુંન મોટી, કોઈ કહે નિરંજન |
 સાર અર્થ સૂર્યે નહીં, પછે વાદે વઢેં^૫ વચન ||૧૪||
 કોઈ કહે આકાર મોટો, કોઈ કહે નિરાકાર |
 કોઈ કહે માંહેં જોત મોટી, એમ વઢેં^૬ ભર્યા વિકાર ||૧૫||
 કોઈ કહે પારબ્રહ્મ મોટો, કોઈ કહે પરસોતમ |
 વેદને વાદ અંધકારે, વાદે વઢતા ધરમ ||૧૬||
 પ્રગટ પંપાલ^૭ દીસે રમતા, અતિ ઘણો અંધેર |
 કહે અમે સાચા તમે ઝૂઠા, એમ ફરે તે અવલે^૮ ફેર ||૧૭||
 પંથ સહુના એહજ પૈયા^૯, જે વલગ્યા માંહેં વૈરાટ |
 એ વિધ કહી સહુ વિગતે^{૧૦}, એ રચ્યો માયા ઠાટ ||૧૮||
 પરપંચે સહુ પંથ ચાલે, કહે લોસું ચરણ નિવાસ |
 એ રામતના જે જીવ પોતે, તે કેમ પામે સાખ્યાત ||૧૯||

૧. પ્રતિજ્ઞા | ૨. શુદ્ધ | ૩. શક્તિ | ૪. ખૈંચાખૈંચ | ૫. લડના, ઝગડના | ૬. ઝૂઠા | ૭. ઉલટા | ૮. રાસ્તા |
 ૯. તરીકે સે |

कोई भैरव कोई अगिन, कोई करवत^१ ले ।
 पारब्रह्मने पामे नहीं, जो तिल तिल कापे^२ देह ॥२०॥
 अनेक स्वांग रमे जुजवा, असत ने अप्रमाण ।
 मूल विना जे पिंड पाते, ते केम पामे निरवाण^३ ॥२१॥
 ॥प्रकरण॥४॥चौपाई॥१२७॥

वैराटनी जाली

अनेक किव इहां उपजे, वैराट मुख वखाण ।
 वचन कही मांहे थाय मोटा, पण पामे नहीं निरवाण^३ ॥१॥
 बोले सहु बेसुधमां, कोई वचन काढे विसाल ।
 उतपन सर्वे मोहनी, ते थई जाय पंपाल^४ ॥२॥
 वैराट कहे मारो फेर अवलो, मूल छे आकास ।
 डालों पसरी पातालमां, एम कहे वेद प्रकास ॥३॥
 दोडे सहु कोई फलने, ऊंचा चढे आसमान ।
 आकास फल मले नहीं, कोई विचारे नहीं ए वाण ॥४॥
 फल डाल अगोचर^५, आडी अंतराय पाताल ।
 वैराट वेद बंने कोहेडा, गूंथी ते रामत जाल ॥५॥
 विध बंने^६ दीसे जुगते, नाभ ने वली मुख ।
 गूंथी जालों बंने जुगते, माणी लीधां दुख सुख ॥६॥
 बंने कोहेडा बे भांतना, वैराट ने वली वेद ।
 ए जीव जालों जाली बांध्या, जाणे नहीं कोई भेद ॥७॥
 कडी न लाधे कहेने, ए जालोनी^७ जिनस ।
 त्रगुणने लाधे नहीं, तो सूं करे मूढ मनिस ॥८॥
 देखाडवा तमने, कोहेडा कीधा एह ।
 उखेली^८ फेर नाखूं^९ अवलो, जेम छल न चाले तेह ॥९॥

१. काशी, करवत, आरी । २. काटे । ३. मोक्ष । ४. झूठा । ५. गुप्त । ६. दोनों । ७. जाली । ८. उखाड़ कर । ९. डालूं ।

તાણ અવલા^१ અતાંગ^२ પૂરા, આમલો^३ અવલો એહ |
 આતમ ને ખોટી કરે, સાચી તે દેખે દેહ ||૧૦||
 કરે સગાઈ દેહસોં, નહીં આતમ ની ઓલખાંણ |
 સનમંધ પાલે દેહસોં, એ મોહજલ અવલો તાણ ||૧૧||
 મરદન^૪ અંગે ચંદન ચરચે, પ્રીતે પ્રીસે પાક |
 સેજ્યા સમારી સેવા કરે, જાણે મૂલ સનમંધ સાખ્યાત ||૧૨||
 આતમ ટલે જ્યારે અંગથી, ત્યારે અંગ હાથે બાલો |
 સેવા કરતાં જે વાલપણે^૫, તે સનમંધ એવો પાલે ||૧૩||
 હાથ પગ મુખ નેત્ર નાસિકા, સહુ અંગ તેહના તેહ |
 તેણે ઘર સહુ અભડાવિયુંદું, સેવા તે કરતાં જેહ ||૧૪||
 અંગ સર્વે વાલા લાગે, વિષોડો ખિણ ન ખમાય |
 ચેતન ચાલ્યા પછી તે અંગ, ઉઠ ઉઠ ખાવા ધાય ||૧૫||
 સગે મેલ્યું જ્યારે સગપણ^૬, ત્યારે અંગસું ઉપનું વેર |
 તત્ખિણ તેણે ઝોકી^૭ બાલી^૮, વેહેંચી^૯ રીધું ઘેર ||૧૬||
 જીવ જીવોના સનમંધ મેલી, કરે સગાઈ આકાર |
 વૈરાટ કોહેડા એણી વિધે, અવલા તે કર્ઝ પ્રકાર ||૧૭||
 એમ અવલો અનેક ભાંતે, વૈરાટ નેત્રોં અંધ |
 ચેતન વિના કહે છોત લાગે, વલી તેસું કરે સનમંધ ||૧૮||
 એક બેખજ વિપ્રનો, બીજો બેખ ચંડાલ |
 છવે છેડે છોત લાગે, સંગ બોલે^{૧૦} તત્કાલ ||૧૯||
 બેખ અંતજ^{૧૧} રૂદે નિરમલ, રમે માંહેં ભગવાન |
 દેખાડે નહીં કેહેને, મુખ પ્રકાસે નહીં નામ ||૨૦||
 અંતરાય નહીં એક ખિણની, સનેહ સાચે રંગ |
 અહનિસ દ્રષ્ટ આતમની, નહીં દેહસું સંગ ||૨૧||

૧. ઉલટા | ૨. ગહરા | ૩. ભંવર | ૪. માલિશ | ૫. પ્યાર સે | ૬. છૂત | ૭. સગાઈ | ૮. ડાલા | ૯. જલાના |
 ૧૦. બાંટ લિયા | ૧૧. ડુબો દે | ૧૨. નીચ |

विप्र बेख बेहेर^१ द्रष्टि, खट करम पाले वेद ।
 स्याम खिण सुपने नहीं, जाणे नहीं ब्रह्म भेद ॥२२॥
 उदर कुटम कारणे, उत्तमाई देखाडे अंग ।
 व्याकरण वाद विवादना, अर्थ करे कई रंग ॥२३॥
 हवे कहो केने छवे छेडे, अंग लागे छोत^२ ।
 अधमतम विप्र^३ अंगे, चंडाल अंग उद्घोत ॥२४॥
 ओलखाण सहुने अंगनी, आतमनी नहीं द्रष्ट ।
 वैराटनो फेर अवलो^४, एणी विधे सहु सृष्ट ॥२५॥
 ए जुओ अचरज अदभुत, चाल चाले संसार ।
 ए प्रगट दीसे अवलो, जो जुओ करी विचार ॥२६॥
 सतने असत कहे, असत ने सत करी जाणे ।
 ते विध कहीस हुं तमने, अवलो एह एधाणे^५ ॥२७॥
 आकार ने निराकार कहे, निराकारने आकार ।
 आप फरे सहु देखे फरता, असतने ए निरधार ॥२८॥
 मूल विना वैराट ऊभो, एम कहे सहु संसार ।
 तो भरमना जे पिंड पोते, ते केम कहिए आकार ॥२९॥
 आकार न कहिए तेहेने, जेहेनो ते थाय भंग ।
 काल ते निराकार पोते, आकार सच्चिदानन्द ॥३०॥
 मृगजल द्रष्टे न राचिए^६, जेहेनुं ते नाम परपंच ।
 ए छल छे माया तणो, रच्यो ते अवलो संच ॥३१॥
 ॥प्रकरण॥५॥चौपाई॥१५८॥

वेदनी जाली

वेद मोटो कोहेडो^७, जेहेनी गुंथी ते झीणी जाल ।
 काँईक संखेपे^८ कही करी, दऊं ते आंकडी^९ टाल ॥१९॥

१. जाहिर दृष्टि । २. छूत । ३. ब्राह्मण । ४. उलटा । ५. निशान । ६. मिलिए । ७. धुंध । ८. थोड़े में । ९. उलझन ।

वैराट आकार सुपननो, ब्रह्मा ते तेहेनी बुध ।
 मन नारद फरे मांहें, वेदे बांध्या बंध वेसुध ॥२॥
 लगाड्या सहु रब्दे^१, व्याकरण वाद अंधकार ।
 एणी बुधे सहु बेसुध कीधां, विवेक टाल्या विचार ॥३॥
 बंध बांध्या वेदव्यासें, वस्त मात्रना नाम बार ।
 ते वाणी वखाणी^२ व्याकरणनी, छलवा आ संसार ॥४॥
 बारे गमां^३ बोलतां, एक अखर एक मात्र ।
 ते बांधी बत्रीस श्लोकमां, एवो छल कीधो छे सास्त्र ॥५॥
 लवा^४ लवाना अर्थ जुजवा^५, द्वादसना प्रकार ।
 मूल अर्थने मुझवी^६, बांध्या अटकले अपार ॥६॥
 अर्थने नाखवा^७ अवलो^८, गमोगमा^९ ताणे ।
 मूढोने समझाववा, रेहेस वचमां आंणे ॥७॥
 एवी आंकडियो अनेक मांहें, ते ताणे गमां बार ।
 रंचक रेहेस आंणी मधे, बांध्या बुधे विचार ॥८॥
 अखर एक बारे गमां बोले, एवा श्लोक मांहें बत्रीस ।
 ए छल आंणी अर्थ आडो, खोले छे जगदीस ॥९॥
 एवा छल अनेक अर्थ आडो, ते अर्थ मांहें कई छल ।
 अखरा अर्थ छल भावा अर्थ आडो, पछे करे भावा अर्थ अटकल ॥१०॥
 ते बेसे पंडित विष्णु संग्रामे, एक काना ने कडका^{१०} थाय ।
 मांहोंमांहें वढी^{११} मरे, एक मात्र न मेलाय^{१२} ॥११॥
 वादे^{१३} वाणी सीखे सूरा, सुध बुध जाए सान ।
 स्वांत त्रास न आवे सुपने, एहवुं व्याकरण गिनान ॥१२॥
 ते व्यासे कीधी मोटी, दीधुं छलने मान ।
 तेमां पंडित ताणोंताण करे, मांहें अहंमेव ने अग्नान ॥१३॥

१. झगडे में । २. सराही । ३. तरफ । ४. जरा जरा । ५. अलग । ६. उलझा । ७. डालने को । ८. उलटा ।
 ९. चहू ओर । १०. टुकड़ा । ११. लड़ना । १२. छोड़ते । १३. वाद विवाद ।

ए छल पंडित भणीने^१, मान मूढोमां पामे ।
 ए मूढ पंडित सहु छलना, भूलव्या एणी भोमे ॥१४॥
 आ प्रगट जे प्राकृत^२, जेमां छल काई न चाले ।
 एमां अर्थ न थाय अवलो^३, ते पंडित हाथ न झाले ॥१५॥
 आ पाधरी वाणी मांहे प्रगट, एक अर्थ नव दाखें ।
 वचन वलाके^४ त्यारे आणे, ज्यारे छलमां नाखे ॥१६॥
 ए छल रामत जेहेनी ते जाणे, बीजी रामत सहु छल ।
 ए छलना जीव न छूटे छलथी, जो देखो करता बल ॥१७॥
 पेहेली मुझवण^५ कही वैराटनी, बीजी वेदनी मुझवण ।
 ए संखेपे^६ कही में समझवा, ए छल छे अति घन ॥१८॥
 मुख उदर केरा^७ कोहेडा, रच्या ते मांहे सुपन ।
 सुध केहेने थाय नहीं, मांहे झीले^८ ते मोहना जन ॥१९॥
 वैराट वेदे जोई करी, सेवा ते कीधी एह ।
 देव तेहेवी पातरी, संसार चाले जेह ॥२०॥
 बोल्या वेद कतेब जे, जेहेनी जेटली मत ।
 मोह थकी जे उपना^९, तेहेने ते ए सहु सत ॥२१॥
 लोक चौदे जोया वेदे, निराकार लगे वचन ।
 उनमान^{१०} आगल कही करी, वली पडे ते मांहे सुन ॥२२॥
 प्रगट देखाढूं पाधरा, पांचे ते जुजवा तत्व ।
 रमे सहु मन मोह मांहे, सहु मननी उतपत ॥२३॥
 सकल मांहे व्यापक, थावर^{१२} ने जंगम^{१३} ।
 सहु थकी ए असंग अलगो, ए एम कहावे अगम ॥२४॥
 दसो दिसा भवसागर, जुए ते एह सुपन ।
 आवरण पाखल^{१४} मोहनूं, निराकार कहावे सुन ॥२५॥

१. पढकर । २. भाषा । ३. उलटा । ४. दिखलावे । ५. फेर वाला । ६. उलझन । ७. थोडे में । ८. का । ९. मग्न होना ।
 १०. पैदा हुए । ११. अटकल । १२. अचल । १३. चल । १४. चौफेर ।

ए ब्रह्मांडनो कोई कोहेडो, रामत चौद भवन ।
 सुर असुर कई अनेक भांते, छलवा छल उतपन ॥२६॥

वनस्पति पसु पंखी, मनख जीव ने जंत ।
 मछ कछ जल सागर साते, रच्यो सहु परपंच ॥२७॥

जीवों मांहें जिनस^१ जुजवी, उपनी ते चारे खान ।
 थावर जंगम सहु मली, लाख चौरासी निरमान ॥२८॥

कोई वैकुंठ कोई जमपुरी, कोई स्वर्ग पाताल ।
 रमे पांचेना मांहें पुतला, बीजा सागर आडी पाल ॥२९॥

ए रामतनो वेपार करे, तेहेने माथे जमनो दंड ।
 कोइक दिन स्वर्ग सोंपी, पछे नरक ने कुंड ॥३०॥

तेरे लोके आण फरे, संजमपुरी सिरदार ।
 जे जाणे नहीं जगदीसने, ते खाय मोहोकम^२ मार ॥३१॥

ए रामतनी लेव^३ देव^४ मेली, करे वैकुंठनों वेपार ।
 ए जीवोंनी मोच्छ^५ सतलोक, कोई पार निराकार ॥३२॥

चौदलोक इंडा मधे, भोम जोजन कोट पचास ।
 अष्ट कुली पर्वत जोजन, लाख चौसठ वास ॥३३॥

पांच तत्व छठी आतमां, सास्त्र सर्व मां ए मत ।
 ए निरमाण बांधीने, लई सुपन कीधूं सत ॥३४॥

जोया^६ ते साते सागर, अने जोया ते साते लोक ।
 पाताल साते जोइया, जाग्या पछी सहु फोक^७ ॥३५॥

॥प्रकरण॥६॥चौपाई॥१९३॥

अवतारोंना प्रकरण

एह छल तां एवो हुतो, जेमां हाथ न सूझे हाथ ।
 द्रष्ट दीठें^८ बंध पडे, तेमां आव्यो ते सघलो साथ ॥१॥

१. प्रकार । २. जो सही ना जाए (भयंकर) । ३. लेना देना । ४. मोक्ष । ५. देखा । ६. असत्य । ७. देखते ।

ते माटे वालेजीए, आवीने छोड़ायो साथ ।
 बीज ल्यावी घर थकी, कीधो जोतनो प्रकास ॥२॥
 ए रामत करी तम माटे, तमे जोवा आव्या जेह ।
 रामत जोई घर चालसूं, वातो ते करसूं एह ॥३॥
 हवे चौद लोक चारे गमां, में मथ्या जोई वचन ।
 मोहजल सागर मांहेंथी, काढ्या ते पांच रतन ॥४॥
 पेहेलां कह्या में साथने, पांचे तणां ए नाम ।
 सुकदेव ने सनकादिक, महादेव भगवान ॥५॥
 नारयण लखमी विष्णु मांहें, विष्णु थकी उतपन ।
 अंग समाय अंगमां, ए नहीं वासना अंन ॥६॥
 कबीर साखज पूरवा, लाव्यो ते वचन विसाल ।
 प्रगट पांचे ए थया, बीजा सागर आडी पाल ॥७॥
 वली एक कागल काढिया, सुकदेवजीनो सार ।
 हंदियो ना कोहेडा, वेहदी समाचार ॥८॥
 तमे रामत जोवा कारणे, इच्छा ते कीधी एह ।
 ते माटे सहु मापियूं, आ कह्यूं कौतक^१ जेह ॥९॥
 अमे रामत खरी तो जोई, जो अखंड कर्सुं आवार ।
 बुधने सोभा दऊं, सत करी प्रगट पार ॥१०॥
 अवतार चौवीस विष्णुना, वैकुंठ थी आवे जाय ।
 ते विध सर्वे कहुं विगते, जेम सनंध^२ सहु समझाय ॥११॥
 अवतार एकवीस ए मधे, ते आडो थयो कल्पांत ।
 बीजा त्रण जे मोटा कह्या, तेहेनी कहुं जुजवी भांत ॥१२॥
 अवतार एक श्रीकृष्णनों, मूल मथुरा प्रगट्यो जेह ।
 वसुदेवने वायक^३ कही, वैकुंठ वलियो तेह ॥१३॥

ગોકુલ સર્વપ પધારિયો, તેહેને ન કહિએ અવતાર ।
 એ તો આપણી અખંડ લીલા, તેહેનો તે કહું વિચાર ॥૧૪॥
 સંખેપે^૧ કહું મેં સમજવા, ભાજવા^૨ મનની ભ્રાંત ।
 એહેનો છે વિસ્તાર મોટો, આગલ કહીસ વૃતાંત ॥૧૫॥
 કલ્પાંત ભેદ આંહી થકી, તમે ભાજો મનના સંદેહ ।
 અવતાર તે અકૂર સંગે, જઈ લીધી મથુરા તત્ખેવ^૩ ॥૧૬॥
 વિચાર છે વલી એ મધે, તમે સાંભળો દર્દ ચિત ।
 આસંકા સહુ કર્સ અલગી, કહું તેહ વિગત ॥૧૭॥
 દિન અગ્યારે ભેખ^૪ લીલા, સંગ ગોવાલો તણી ।
 સાત દિન ગોકુલ મધે, પછે ચાલ્યા મથુરા ભણી^૫ ॥૧૮॥
 ધનક^૬ ભાજી હસ્તી મલ્લ મારી, ત્યારે થયા દિન ચાર ।
 કંસ પછાડી વાસુદેવ છોડી, ઇહાં થકી અવતાર ॥૧૯॥
 જુધ કીધું જરાસિંધસૂં, રથ આઉધ^૭ આવ્યા જિહાં થકી ।
 કૃષ્ણ વિષ્ણુ મય થયા, વૈકુંઠમાં વિષ્ણુ ત્યારે નથી ॥૨૦॥
 વૈકુંઠથી જોત વલી આવી, સિસુપાલ હોમ્યો જેહ ।
 મુખ સમાની શ્રીકૃષ્ણને, પૂરી સાખ સુકદેવે તેહ ॥૨૧॥
 કીધું રાજ મથુરા દ્વારકા, વરસ એક સો ને બાર^૮ ।
 પ્રભાસ સહુ સંઘારીને, ઉધાર્યા વૈકુંઠ દ્વાર ॥૨૨॥
 દિન આટલા^૯ ગોપ હુતો, મોટી બુધનો અવતાર ।
 લવલેસ^{૧૦} કાંઝક કહું એહેનો, આગલ અતિ વિસ્તાર ॥૨૩॥
 કોઝક કાલ બુધ રાસની, ગ્રહી જોગવાઈ^{૧૧} સકલ ।
 આવી ઉદર મારે વાસ કીધો, વૃધ^{૧૨} પામી પલ પલ ॥૨૪॥
 અંગ મારે સંગ પામી, મેં દીધું તારતમ બલ ।
 તે બલ લઈ વૈરાટ પસરી, બ્રહ્માંડ થાસે નિરમલ ॥૨૫॥

૧. થોડે મેં । ૨. મિટાને કો । ૩. તુરંત । ૪. પહરાવા । ૫. તરફ । ૬. ધનુષ । ૭. શસ્ત્ર । ૮. બારહ । ૯. ઇતને ।
 ૧૦. થોડા । ૧૧. સાધન । ૧૨. બઢોતરી ।

दैत कालिंगो^१ मारीने, सनमुख करसे तत्काल ।
 लीला अमारी देखाडीने, टालसे जमनी जाल ॥२६॥
 आ देखो छो दैत जोरावर, व्यापी^२ रह्यो वैराट ।
 काम क्रोध उनमद अहंकार, चाले आपोपणी वाट ॥२७॥
 वैराट आखो^३ लोक चौदे, चाले आपोपणी मत ।
 मन माने रमे सहुए, फरीने वल्युं असत ॥२८॥
 एणे संघारसे एक सब्दसों, वार न लागे लगार ।
 लोक चौदे पसरसे, ए बुध सब्दनों मार ॥२९॥
 हुं मारुं तो जो होय काँझए, न खमे लवानी डोट^४ ।
 मारी बुधने एक लवे एवा, मरे ते कोटान कोट ॥३०॥
 उठी छे वाणी अनेक आगम, एहेनो गोप छे अजवास ।
 वैराट आखो^५ एक मुख बोले, बुधने प्रकास ॥३१॥
 चालसे सहु एक चाले, बीजूं ओचरे नहीं वाक ।
 बोले तो जो काँई होय बाकी, चूंथी उडाड्युं तूल आक ॥३२॥
 हवे एह वचन कहुं केटला, एनो आगल थासे विस्तार ।
 मारे संग आवी निधि पामी, ते निराकार ने पार ॥३३॥
 पार बुध पाम्या पछी, एहेनों मान मोटो थासे ।
 अछर खिण नव मूके अलगी, मारी संगते एम सुधरसे ॥३४॥
 अवतार जे नेहेकलंकनो, ते अस्व^६ अधूरो रह्यो ।
 पुरख दीठो नहीं नैने, तुरीने कलंकी तो कह्यो ॥३५॥
 अवतार आ बुधना पछी, हवे बीजो ते थाय केम ।
 विकार काढी सहु विस्वना, सहु कीधां अवतारना जेम ॥३६॥
 अवतारथी उत्तम थया, तिहां अवतारनों सूं काम ।
 कीधो सरवालो^७ सहुनो, इहां बीजो न राख्युं नाम ॥३७॥

१. कलियुग । २. व्यापक । ३. सारा । ४. चोट । ५. सारा । ६. घोड़ा । ७. हिसाब ।

પૈયા દેખાડ્યા પારના, અવિચલ ભાન ઉદે થયો ।
 તિહાં અગિયા^૧ અવતારમાં, અજવાસ ઇહાં સ્યો^૨ રહ્યો ॥૩૮॥
 એણી પેરે તમે પ્રીષ્ઠજો^૩, અવતાર ન થાય અંન ।
 પુરખ તાં પેહેલો ન કહ્યો, વિચારી જુઓ વચન ॥૩૯॥
 રખે કહેને ધોખો રહે, આ જુઆ^૪ કહ્યા અવતાર ।
 તો એ કેહેની બુધેં વિષ્ણુને, જગવી પોહોંયાડ્યો પાર ॥૪૦॥
 સુકજીએ અવતાર સહુ કહ્યા, પણ બુધમાં રહ્યો સંદેહ ।
 એહેનો ચોખ^૫ કરી નવ સક્યો, તો કેમ કહે લીલા એહ ॥૪૧॥
 એ તો અછરાતીતની, લીલા અમારી જેહ ।
 પેહેલે સંસા સહુ ભાજીને, વલી કહીસ કાર્બિક તેહ ॥૪૨॥
 વૈરાટની વિધ કહી તમને, રખે રાખો મન સંદેહ ।
 અખંડ ગોકુલ ને પ્રતિબિંબ, વલી કહી પ્રીષ્ઠવું તેહ ॥૪૩॥
 અજવાસ^૬ અખંડ અમ કને^૭, નહીં અંતરાય પાવ રતી ।
 રાસ રમી ગોકુલ આવ્યા, પ્રતિબિંબ લીલા ઇહાં થકી ॥૪૪॥
 તારતમ સૂરજ પ્રગટ્યો, સકલ થયો પ્રકાસ ।
 લાગી સિખરો પાતાલ ઝલક્યો, ફોડિયો આકાસ ॥૪૫॥
 કિરણાં સઘલે કોલાંભિયો^૮, ગયો વૈરાટનો અગ્નાન ।
 દ્રઢાવ ચોકસ લોક ચૌદનો, ઉડાડ્યું ઉનમાન ॥૪૬॥
 વલી જોત ઝાલી નવ રહે, વચમાં વિના ઠામ ।
 અખંડ માંહેં પસરી, દેખાડ્યો વૃજ વિશ્રામ ॥૪૭॥

॥પ્રકરણ॥૭॥ચૌપાઈ॥૨૪૦॥

ગોકુલ લીલા

આ જુઓ^૯ રે આ જુઓ રે આ જુઓ રે હો સાથ જી, ગોકુલ લીલા આપણી હો સાથ જી ।
 વિધ સર્વે કહું વિગતે, વૃજ વસ્યો જેણી પેર ।
 અગ્યારે વરસ લીલા કરી, રાસ રમીને આવ્યા ઘેર ॥૧૯॥

૧. પહલે સે હુએ (અગિયા) અવતાર । ૨. ક્યા । ૩. સમજો । ૪. અલગ । ૫. સ્પષ્ટી કરણ । ૬. પ્રકાશ । ૭. હમારે પાસ ।
 ૮. ફૈલ ગઈ । ૯. દેખો ।

गोकुल जमुना त्रट भलो, पुरा बेतालीस वास ।
 पासे पुरो एक लगतो, ए लीला अखंड विलास ॥२॥
 वास वसती वसे घाटी, त्रण खूने ना गाम ।
 कांठे पुरो टीवा^१ ऊपर, उपनंदनो ए ठाम ॥३॥
 पुरा सहु बीजी गमां^२, वचे वाट धेननो सेर^३ ।
 इहां रमे वालो सकल माहें, गोवालो ने घेर ॥४॥
 पुरो पटेल सादूलनो, बीजी ते गमां एह ।
 ब्रखभानजी त्रीजी गमां, पुरो दीसे लांबो तेह ॥५॥
 नंदजीना पुरा सामी, दिस पूरव जमुना त्रट^४ ।
 छूटक छाया वनस्पति, वृध आडी डालो वट^५ ॥६॥
 सकल वन सोहामण्, सोभित जमुना किनार ।
 अनेक रंगे वेलडी, फल सुगंध सीतल सार ॥७॥
 नंदजीना पुरा पाखल^६, पुरा त्रण मामाओ तणा ।
 ठाट^७ वस्ती आखे^८ पुरा, आप सूरा त्रणे जणा ॥८॥
 गांगो चांपो अने जेतो, ए मामा त्रणेना नाम ।
 दखिण दिस ने पछिम दिस, वीटी^९ बेठा गाम ॥९॥
 आठ मंदिर नंदजी तणा, मांडवे एक मंडाण ।
 पाछल वाडा गौतणा, माहें आथ^{१०} सर्वे जाण ॥१०॥
 रेत झलके मांडवे, आगल दूध चूलो चरी ।
 आईजी एणे ठामे बेसे, बेसे सखियो सहु घेरी ॥११॥
 इहां मंदिर मोदी तेजपालनो, चरी चूला पास ।
 कोइक दिन आवी रहे, एनों मथुरा माहें वास ॥१२॥
 सर्स्प दस इहां आरोगे, पाक साक अनेक ।
 भागवंतीबाई भली भांते, रसोई करे विवेक ॥१३॥

१. टीला । २. तरफ । ३. रास्ता । ४. किनारा । ५. वट का पेड़ । ६. पीछे । ७. घनी । ८. सब । ९. घेर कर ।
 १०. गोधन ।

લાડલો નંદ જસોમતી, રોહિણી બલભદ્ર બાલ ।
 પાલક પુત્ર કલ્યાણજી, તેહેનો તે પુત્ર ગોપાલ ॥૧૪॥
 બેહેનો બંને જીવા સ્કૃપા, ભેલિયાં રહે મોહોલાન ।
 અને બાઈ ભાગવંતી, નારી ઘર કલ્યાન ॥૧૫॥
 પુરો એક વૃખભાનનો, ઉત્તર દિસ લગતો ।
 પાસે ભાઈ ભેલો લખમણ, પુરો પૂરણ વસતો ॥૧૬॥
 સરૂપ સાતે ભલી ભાંતે, આરોગે અંન પાક ।
 કલ્યાનબાઈ રસોઈ કરે, વિધ વિધ વધારે^૧ સાક ॥૧૭॥
 રાધાબાઈ પિતા વૃખભાનજી, પ્રભાવતી બાઈ માત ।
 નાન્હોં કૃષ્ણ કલ્યાનજી, તેથી મોટો સિદામો ભ્રાત ॥૧૮॥
 નાર સિદામા તણી, તેહની નણદ રાધાબાઈ ।
 જાણો સગાઈ સ્યામની, અંગ ધરે તે અતિ બડાઈ ॥૧૯॥
 મંદિર છે આગલ માંડવે, ચૂલે ચઢે દૂધ માટ ।
 રાધાબાઈ ખોલે^૨ પ્રભાવતી, લઈ બેસે ઊપર ખાટ ॥૨૦॥
 રાધાબાઈનો વિવાહ^૩ કીધૂં, પણ પરણ્યા^૪ નથી પ્રાણનાથ ।
 મૂલ સનમંધે એક અંગે, વિલસે વલ્લભ સાથ ॥૨૧॥
 ધુરસે^૫ ગોરસ હરખે હેતેં, ઘર ઘર પ્રતે થાએ ।
 આંગળે વેલું ઉજલી, વાલો વિરાજે સહુ માંહેં ॥૨૨॥
 પુરા સઘલે વચે ચૌરા, માંહેં મેલાવા થાય ।
 ચારે પોહોર ગોઠ ઘૂઘરી, રામત કરતાં જાય ॥૨૩॥
 તેજપાલ મોદી વલોટ પૂરે, વૃજમાં મોટે ઠામ ।
 વસ્ત વસાણું સહુ લિએ, ઘૃત દિએ આખૂં ગામ ॥૨૪॥
 ઘોલિયા ઇહાં ઘોલ કરવા, આવે વૃજમાં જેહ ।
 વસ્ત વસાણું લિએ દિએ, જઈ રહે મથુરા તેહ ॥૨૫॥

૧. છોંકના । ૨. ગોડી મેં । ૩. મંગની । ૪. શાદી । ૫. મથના । ૬. સારા ।

गोवाला संग रमे वालो, सेर पाणी वाट ।
 विनोद हांस अमें आवूं जावूं, जल भरवा एणे घाट ॥२६॥
 विलास वृजमां वालाजीसूं, वरते छे एह वात ।
 वचन अटपटा वेधे सहुने, अहनिस^९ एहज तात ॥२७॥
 रमे प्रेमें प्रीते भीनो, पुरा सघला मांहे ।
 रमे खिण जेसूं तेहेने बीजो, सूझे नहीं कोई क्यांहे ॥२८॥
 रामत रंगे अमें वालाजी संगे, रमूं जातां पाणी ।
 आठो पोहोर अटकी अंगे, एह छब एहज वाणी ॥२९॥
 घर घर आनंद ओछब, उछरंग अंग न माय ।
 विनोद^२ हांस वालाजी संगे, अहनिस करतां जाय ॥३०॥
 बालक सुंदर बोले मीढूं, केडे^३ करी घेर आणूं ।
 खिणमां जोवन^४ प्रेमें पूरो, सेजडिए सुख माणूं ॥३१॥
 वाछरडा लई वन पधारे, आठमे दसमे दिन ।
 कहियक^५ गोवरधन फरतां, मांहे रमे ते वारे वन ॥३२॥
 अखंड लीला रमूं अहनिस, अमें सखियों वालाजीने संग ।
 पूरे मनोरथ अमतणां, ए सदा नवले रंग ॥३३॥
 श्री राज पधार्या पछी, वृजवधु मथुरा न गई ।
 कुमारिका संग रामत मिसे^६, दाणलीला एम थई ॥३४॥
 कुमारिका रमे रामत, अभ्यास चीलो^७ कुल तणो ।
 कुलडा मांहे दूध दधी, रमे वन रंग रस घणो ॥३५॥
 वृजवधु मांहे रमवा, संग केटलीक जाय ।
 वालोजी इहां दाण मिसे, मारग आडो थाय ॥३६॥
 दूध दधी माखण ल्यावुं, अमें वालाजीने काज ।
 ते दधी झूंटी^८ अमतणो, दिए गोवालाने राज ॥३७॥

१. रात दिन । २. हंसी मजाक । ३. पीठ पर । ४. यौवन । ५. कभी - कभी । ६. बहाने से । ७. रिवाज । ८. छीन कर ।

ગોવાલા નાસી જાય અલગાં, અમે વલગી રાખ્યું વાલો પાસ ।
પછે એકાંતે અમે વાલાજી સંગે, કરું વનમાં વિલાસ ॥૩૮॥

ત્યારે કુમારિકા અમ સંગ રહેતી, અમે વાલા સંગે રમતી ।
કુમારિકાઓ ને પ્રેમ ઉત્પન, મૂલ સનમંધ ઇહાં થકી ॥૩૯॥

અખંડ લીલા અહનિસ, નિત નિત નવલે રંગ ।
એણી જોતેં સહૃદ દ્રઢ થયું, સખિયોં વાલાજી ને સંગ ॥૪૦॥

નંદ જસોદા ગોવાલ ગોપી, ધેન વછ જમુના વન ।
પસુ પંખી થાવર^૧ જંગમ^૨, નિત નિત લીલા નૌતન ॥૪૧॥

પુરે સઘલે રમું અમે, અજવાલિએ લઈ ઢોલ ।
વાલોજી ઇહાં વિનોદ કરે, તે કહ્યા ન જાય બોલ ॥૪૨॥

ઉલસે ગોકુલ ગામ આખૂ, હરખ^૩ હેત અપાર ।
ધન ધાન વસ્તર ભૂખણ, દ્રવ્ય અખૂટ ભંડાર ॥૪૩॥

વિવાહ^૪ જનમ નિત પ્રતે, આખે^૫ ગામ અનેક હોય ।
થોડુંક^૬ કારજ કાંઙ્ક થાય, તિહાં તેડાવે^૭ સહુ કોય ॥૪૪॥

અનેક બાજંત્ર નાટારંભ, ધન ખરચે અહીર ઉમંગ ।
સાથ સહુ સિણગાર કરી, અમે આવું તે અતિ ઉછરંગ ॥૪૫॥

વલગે^૮ વાલો વિનોદે અમસું, દેખતાં સહુ જન ।
પણ વિચારે નહીં કોઈ વાંકૂ^૯, સહુ કહે એહ નિસન^{૧૦} ॥૪૬॥

વાત એહેની જાણું અમે, કાં વલી જાણે અમારી એહ ।
માંહેલી^{૧૧} વાત ન સમજે બીજો, વાલાજીનો સનેહ ॥૪૭॥

એ થાય સહુ અમ કારણે, વાલો પૂરે મનોરથ મન ।
એ સમે ની હું સી^{૧૨} કહું, સાથ સહુ ધંન ધંન ॥૪૮॥

ગોકુલ આખો^{૧૩} કીધું ગેહેલું, અને વાલો તો વચ્ચિખિણ^{૧૪} ।
જિહાં મલું તિહાં એહજ વાતો, હાંસ વિનોદ રમણ ॥૪૯॥

૧. અચલ । ૨. ચલ । ૩. ખુશી । ૪. મંગની । ૫. સારે । ૬. થોડા સા । ૭. બુલાવે । ૮. લિપટે । ૯. ઉલ્ટા ।
૧૦. બાલક । ૧૧. અંદરુની । ૧૨. ક્યા । ૧૩. સારા । ૧૪. પ્રવીણ ।

हवे ए लीला कहूं केटली, अलेखे अति सुख ।
 वरस अग्यारे वासनाओंसों, प्रेमे रम्या सनमुख ॥५०॥

एक दिन गौ चारवा, वालो पोहोंता ते वृदावन ।
 गोवाला गौ लई वल्या, पछे जोगमाया उतपन ॥५१॥

कालमायामां रामत, एटला लगे प्रमाण ।
 ब्रह्मांडनो कल्पांत^१ करी, अखंड कीधो निरवाण ॥५२॥

सदा लीला जे वृजनी, आ विध कही तेह तणी ।
 हवे रासनो प्रकास कहूं, ए सोभा अति घणी ॥५३॥

वली जोत झाली नव रहे, बीजो वेधियो आकास ।
 ततखिण लीधो त्रीजो ब्रह्मांड, जिहां अखंड रजनी रास ॥५४॥

जिनस^२ जुगत कहूं केटली, अलेखे सुख अखंड ।
 जोगमायाए नवो निपायो^३, कोई सुख सर्क्षी ब्रह्मांड ॥५५॥

॥प्रकरण॥८॥चौपाई॥२९५॥

प्रकरण जोगमायानुं

मारा सुंदरसाथ आधार, जीवन सखी वाणी ते एह विचारोजी ।
 जागनीसूं जगवुं तमने, ते साथजी कां न संभारोजी ॥१॥

वाणी मांहें न आवे केमे, जोगमायानी विधजी ।
 तोहे वचन कहूं तमने, लीला अमारी निधजी ॥२॥

अमें जोऊं वृदावन इहां थकी, रमूं वालाजी साथ जी ।
 करुं ते रामत नित नवी, वन मांहें विलासजी ॥३॥

जोगमायानी कयांहें न दीसे, अम विना ओलखाणजी ।
 वासना पांचे अछरनी, भले कहावे आप सुजाणजी ॥४॥

ए मायाओ अमतणी, ऐहेना अमकनें विचारजी ।
 बीजा सहुए एहेना उपायल^५, ए अमारी अग्याकारजी ॥५॥

१. प्रलय । २. प्रकार । ३. उपजाया । ४. हमारे पास । ५. पैदा किए ।

પેહેલે ફેરે રાસ રામતડી, જે કીધી વૃન્દાવનજી ।
 આનંદકારી જોગમાયા, અવિનાસી^૧ ઉતપનજી ॥૬॥
 જોગમાયાની જુગત એહેવી, એક રસ એક રંગજી ।
 એક સંગે રહેવું સદા, અંગના એકૈ અંગજી ॥૭॥
 આતમ સદીવે એક છે, વાસના એકૈ અંગજી ।
 મૂલ આવેસ જોગમાયા પર, સુખ અખંડના રંગજી ॥૮॥
 એક અંગે રંગે સંગે, તો અંતરધ્યાન થાય કેમજી ।
 એ સબ્દ માં છે આંકડી, તેં કરી દऊં સર્વે ગમજી^૨ ॥૯॥
 આંકડી અંતરધ્યાનની, સાથ તમને કહું સનંધજી^૩ ।
 અમ વિના એ કોણ જાણે, તારતમના બંધજી ॥૧૦॥
 આવેસ લઇને જગવયા, ત્યારે પામ્યા અંતરધ્યાનજી ।
 વિલાસ વિરહ ચિત ચોકસ કરવા, સંભારવા ઘર શ્રી ધામજી ॥૧૧॥
 જુગત જોગમાયા તણી, બીજો ન જાણે કોયજી ।
 બીજો કોઈ તો જાણે, જો અમ વિના કોઈ હોયજી ॥૧૨॥
 જોગમાયાએ જાગૃત થાય, જલ ભોમ વાય અગિનજી ।
 પસુ પંખી થાવર^૪ જંગમ^૫, તત્વ પાંચે ચેતનજી ॥૧૩॥
 સુતેજ સસિ^૬ વન પસુ પંખી, તત્વ પાંચે સુતેજજી ।
 સુતેજ સર્વે જોગવાઈ, સુતેજ રેજા રેજજી ॥૧૪॥
 હેમ જવેરના વન કહું, તો એ પણ ખોટી વસ્તજી ।
 સત વસ્ત ને સમાન નહીં, ન કેહેવાય મુખ ન હસ્તજી ॥૧૫॥
 એક પત્રની વરણવ સોભા, આંણી જિભ્યાએ કહી ન જાયજી ।
 કૈ કોટ સસિ જો સૂર કહું, તો એક પત્ર હેઠે ઢંકાય જી ॥૧૬॥
 એ ભોમની રેત રંચકને^૭, સમાન નહીં સૂર કોટજી ।
 દ્રષ્ટે કાઈ આવે નહીં, એક રંચક કેરી ઓટજી^૮ ॥૧૭॥

૧. અખંડ । ૨. પહચાન । ૩. પ્રમાણ । ૪. ચલ । ૫. અચલ । ૬. ચંદ્રમા । ૭. જરામાત્ર । ૮. આડ ।

हवे ते भोमना वस्तर भूखण, वचने केम कहुं मुखजी ।
 मारा घरनी हसे ते जाणसे, अम घरतणां ए सुखजी ॥१८॥

सुंदरता सिणगार सोभा, वचने न केहेवायजी ।
 तो सर्क्षपना जे सुखनी वातों, लवो^१ केम बोलायजी ॥१९॥

भोमनी किरणो वननी किरणो, किरणा ससि प्रकासजी ।
 ते मांहें अमें रमूं प्रेमें, पिउसों रंग विलासजी ॥२०॥

ए रामत रास रमी करी, अमे आव्या सहु घर धामजी ।
 ब्रह्मांडनो कल्पांत करी, रुदे कीधो अखंड ठामजी ॥२१॥

अमें अमारे धाम आव्या, अछर पोताने घेरजी ।
 अखंड रजनी रास रमाय, रामत एणी पेरजी ॥२२॥

वृज रास मांहें अमें रमूं, आंहीं पण अमें आव्याजी ।
 श्री धाम मधे बेठा अमे, जोऊं छुं आ मायाजी ॥२३॥

वृज रास देखाडिया, रमया ते अनेक पेरजी ।
 विलास विरह बंने^२ भोगवी, आव्या ते आपणे घेरजी ॥२४॥

सुख दुख बंने जोइया, तोहे काईक रह्यो संदेहजी ।
 ते माटे वली सत सर्क्षपे, मंडल रचियो एहजी ॥२५॥

ए रामत रची अम कारणे, अमे कारज एणे आव्याजी ।
 बंनेना मनोरथ पूरवा, अमें रचावी आ मायाजी ॥२६॥

संसार रची सुपनना, देखाड्या मांहें सुपनजी ।
 ते जोऊं अमे अलगा रही, नहीं जोवावालो कोई अनजी ॥२७॥

रामत साथने रुडी^३ पेरे, देखाडी भली भांतजी ।
 तारतम बुधे प्रकासीने, पूरी ते मननी खांतजी^४ ॥२८॥

रामत अमें जे जोई, ते थिर थासे निरधारजी ।
 सहु मांहें सिरोमण, अखंड ए संसारजी ॥२९॥

१. शब्द । २. दोनों । ३. अच्छी तरह । ४. चाहना ।

भगवानजी आहीं आविया, जागवाने ततपरजी ।
अमे जागसूं सहु एकठा, ज्यारे जासूं अमारे घरजी ॥३०॥
॥प्रकरण॥९॥चौपाई॥३२५॥

दयानूं प्रकरण

हो वालैया हवे ने हवे, दसो दिस तारी दया ।
ए गुण तारा केम विसरे^१, मुझथी अखंड ब्रह्मांड थया ॥१॥
हवे तो गली हूं दया मांहें, सागर सरूपी खीर ।
दया सागर सकल पूरण, एक टीपू^२ नहीं मांहें नीर ॥२॥
दया मुकट सिर छत्र चमर, दया सिंघासन पाट ।
दया सर्वे अंग पूरण, सहु दया तणों ए ठाट ॥३॥
हवे दया गुण हूं तो कहूं, जो अंतर काई होय ।
अंतर टाली एक कीधी, ते देखे साथ सहु कोय ॥४॥
पल पल आवे पसरती, न लाभे^३ दयानो पार ।
बीजूं ते सहु में मापियूं, आगल रही आवार ॥५॥
आटला ते दिन अमें घर मधे, लीला ते राखी गोप^४ ।
हवे बुध ताणे पोते घर भणी, तेणे प्रगट थाय सत जोत ॥६॥
सब्द कोई कोई सत उठे, तेणे केम करूं हूं लोप^५ ।
गोप सर्वे सत थयूं, असत थयूं उद्घोत ॥७॥
हवे असतने अलगो^६ करूं, केम थावा दऊं सत लोप ।
सत असत भेला थया, तेमां प्रकासूं सत जोत ॥८॥
असत पण करवुं अखंड, करी सतनो प्रकास ।
सनंध^७ सतनी समझावी, अंधेर नो करूं नास^८ ॥९॥
संसा ते सहु संघारिया, असत भागी अंधेर ।
निज बुध उठी बेठी थई, भाग्यो ते अवलो^९ फेर ॥१०॥

१. भूले । २. बूंद । ३. पावे । ४. छिपाऊ । ५. लुप्त । ६. अलग । ७. प्रमाण (हकीकत) । ८. नाश । ९. उलटा ।

हवे फेर सहु सवलो^१ फरे, सहुने सत आव्युं द्रष्ट ।
 एणे प्रकासे सहु प्रगट कीधूं, जाणी सुपन केरी सृष्ट ॥११॥
 रामत जोई काल मायानी, कालमाया ने आसरी ।
 देखी सुख आ जागनी, जासे ते सर्वे विसरी ॥१२॥
 आवेस मूं कने धणी तणों, तेणे करूं भेलो साथ ।
 साथ मली सहु एकठो, विनोद थासे विलास ॥१३॥
 विलास करी विध विधना, त्यारे थासे हरख अपार ।
 रामत करसूं आनंद मां, आवसे सकुंडल सकुमार ॥१४॥
 त्यारे साथ सहु आवी रेहेसे, रामत थासे रंग ।
 त्यारे प्रगट थासूं पाधरा, पछे उलटसे ब्रह्मांड ॥१५॥
 मारा आवेस मांहेंथी भाग दऊं, साथने सारी^२ पेर ।
 मनना मनोरथ पूरा करी, हरखे ते जगवुं घेर ॥१६॥
 साथ न मूकूं अलगो^३, साथ मूने मूके केम ।
 कह्युं मारूं साथ न लोपे^४, साथ कहे करूं हूं तेम ॥१७॥
 लेस^५ छे कालमायानो, वासनाओ मांहें विकार ।
 दया द्रष्टे गाली^६ रस करूं, मेली^७ तारतमनो खार^८ ॥१८॥
 विकार काढूं विधोगते, करी दयानो विस्तार ।
 भली भांते भाजूं भरमना, जेम आल^९ न आवे आकार ॥१९॥
 सत वस्त दऊं साथने, कोई रची रुडो^{१०} रंग ।
 मनना मनोरथ पूरा करी, सुख दऊं सर्वा अंग ॥२०॥
 कालमायानों लेस निद्रा, अने निद्रा मूल विकार ।
 सर्वा अंगे सुध थाय, करी दऊं तेह विचार ॥२१॥
 जुगते जां न जगवुं तमने, तो जोगमाया केम थाय ।
 निरमल वासना कीधा विना, रासमां ते केम रमाय ॥२२॥

१. सीधा । २. भली भांत । ३. जुदा । ४. टालों । ५. जरा मात्र । ६. गला कर । ७. डाल कर । ८. सोङ्गा । ९. आलस ।
 १०. अच्छा ।

ક્રોધના કડકા^१ કરું, ઉડાડી અલગો નાખું ।
 સાથ માહેં ના દંડ પેસવા^૨, નિદ્રા તે આડી રાખું ॥૨૩॥

આમલા^૩ અવલા^૪ અતિ ઘણા, કાલમાયાના છે જોર ।
 બાંક^૫ ચૂક વિસમા^૬ ટાલીને, કરી દંડ તે પાધરા દોર ॥૨૪॥

ગુણ પખ ઇંદ્રી અવલા^૭, કરું તે સવલા સાથ ।
 કરી નિરમલ સુખ દંડ નેહેચલ, કરું તે સહુને સનાથ ॥૨૫॥

પ્રકૃત સર્વે પિંડની, સવલી^૮ કરુ સનમુખ ।
 દુખ દાવાનલ કરું અલગો, દેખાડું તે અખંડ સુખ ॥૨૬॥

મન ચિત બુધ અહંમેવ અવલા, કરું જોરાવર જેર ।
 હવે હાસ્યા સર્વે જીતાડી, ફેરવું તે સવલે ફેર ॥૨૭॥

ચોર ટાલી^૯ કરું વોલાવો^{૧૦}, સુખ સીતલ કરું સંસાર ।
 વિધ વિધના સુખ દંડ વિગતે, કાઈ રાસતણા આવાર ॥૨૮॥

કોઇક દિન સાથ મોહના જલમાં, લેહેર વિના પછટાણા ।
 વાસના ઘણું વલ્લભ^{૧૧} મૂને, ન સહું તે મુખ કરમાણા ॥૨૯॥

॥પ્રકરણ॥૧૦॥ચૌપાઈ॥૩૫૪॥

પ્રકરણ હાંસીનૂં

મારા સાથ સનમંધી ચેતિયો, એ હાંસીનોં છે ઠામ ।
 આપ વાલો ઘર વિસરી, હવે જાગી ભૂલો કાં આમ^{૧૨} ॥૧॥

સાથજી તમને રામત, જોયાનો^{૧૩} છે ખ્યાલ ।
 જેનું મૂલ નહીં તેણે બાંધિયા, એ હાંસીનોં છે હવાલ ॥૨॥

તમે માંગી રામત વિનોદની, તેણે વિલસ્યા તમારા મન ।
 વાત વાલાજીની વિસરી, જે કહ્યા મૂલ વચન ॥૩॥

ગુંથો જાલી દોરી વિના, આપ બાંધો માહેં અંગ ।
 અંગ વિના તમે તરફડો, કાઈ એ રામતના રંગ ॥૪॥

૧. ટુકડે । ૨. ઘુસને । ૩. ભંવર । ૪. ઉલટે । ૫. દોષ । ૬. કઠિન । ૭. ઉલટા । ૮. સીધા । ૯. ટાલ કર (બચા કર) ।
 ૧૦. ધની કે પાસ લે જાના । ૧૧. પ્રિયતમ (ધની) । ૧૨. ઇસ તરહ । ૧૩. દેખને કા ।

आप बंधाणा आपसूं, एणे कोहेडे अंधेर ।
 चब्यूं अमल जाणे जेहेनूं, फरे ते मांहें फेर ॥५॥
 अमल^१ चब्यूं केम जाणिए, कोई आथडे कोई पडे ।
 कोई मांहें जागी करी, बांहें ग्रही पगथी चढे ॥६॥
 एक पडे पगथी थकी, तेहेनों बीजी ते साहे^२ हाथ ।
 खाए ते बंने गडथला, काई रामत ए अख्यात^३ ॥७॥
 कोई पडे पगथी^४ विना, तेहेने बीजी ते झालवा^५ जाय ।
 पडे ते बंने मोहों भरे, ए हांसी एमज थाय ॥८॥
 भोम विना ओढुं^६ लिए, अने चरण विना उजाय^७ ।
 जल विना भवसागर, तेहेमां गलचुवा^८ खाय ॥९॥
 अंत्रीख^९ जुओ ऊभियो, हाथ विना हथियार ।
 निद्रा छे अति जागते, पिंड विना आकार ॥१०॥
 एक नवी कोई आवी मले, ते कहावे आप अजाण ।
 कोई मांहें मोटी थई, समझावे सुजाण^{१०} ॥११॥
 वद्यन करडा कोई कहे, केने खंडनी न खमाय ।
 पछे कलपे बंने कलकले, एने अमल एम लई जाय ॥१२॥
 खंडी खांडी रडी रडावी, दुख जगवतां दीठा घणा ।
 जाग्या पछी ज्यारे जोइए, त्यारे बंनेमां नहीं मणा^{११} ॥१३॥
 साथ मांहें हांसी थासे, रस रामत एणी रंग ।
 पूर विना तणाणियो^{१२}, कोई आडी थाय अभंग ॥१४॥
 हरखे हांसी हेतमां, करसे साथ कलोल ।
 माया मांगी ते जोई जोपे, रामत झलाबोल^{१३} ॥१५॥
 वृख^{१४} ऊभो मूल विना, तेहेनूं फल वांछे सहु कोय ।
 वली वली लेवा दोडहीं, ए हांसी एणी पेरे होय ॥१६॥

१. नशा । २. पकडनी । ३. अनुपम । ४. सीडी । ५. पकडे । ६. आश्रय । ७. चलते हैं । ८. गोता । ९. आकाश ।
 १०. जानकर । ११. कमी । १२. खिंचाव । १३. झबने वाली । १४. वृक्ष ।

अछता^१ बंध छूटे नहीं, पेरे पेरे छोडे तोहे ।
ए स्वांग सहु मायातणो, साथ बांध्यो रामत जोए ॥१७॥
॥प्रकरण ॥११॥ चौपाई ॥३७९॥

जागणीनूं प्रकरण

हवे जागी जुओ मारा साथजी, ए छे आपण जोग ।
त्रण लीला चौथी घरतणी, चारेनों एहेमां भोग ॥१॥
कह्या न जाय सुख जागणीना, सत ठोरना सनेह ।
आ भोमना जेहेवुं केहेवाय, कांइक प्रकासूं तेह ॥२॥
हवे जगवुं जुगते करी, भाजूं भरमना बार^२ ।
रंगे रास रमाडी तमारा, सुफल करूं अवतार ॥३॥
हवे दुख न दऊं फूल पांखडी, सीतल द्रष्टे जोऊं ।
सुख सागर मां झीलावी, विकार सघला धोऊं ॥४॥
आगे कलकलीने कह्यूं रे सखियो, तोहे न गयो विकार ।
कठण सही तमे खंडनी, वचन खांडा धार ॥५॥
ते वचन घणूं सालो^३ मूने, कठण तमने जे कह्या ।
मारी वासनाओने निद्रा माहें, मूल घर विसरी गया ॥६॥
हवे विनताए गालूं तमने, करूं ते रस कंचन ।
कसनो रंग एवो चढावुं, बेहु पेरे करूं धंन धंन ॥७॥
जाणूं साथजी विदेस आव्या, दुख दीठां कै भांत ।
ते माटे सुख आंणी भोमे, देवानी मूने खांत ॥८॥
खीजे वढे वासना न जागे, जगव्यानी जुगत जुइ ।
आप जाग्यानी जुगत आपूं, त्यारे केम रहे वासना सुइ^४ ॥९॥
खंडी खांडी खीजिए, जागे नहीं एणी भांत ।
आपोपूं ओलखाविए, साख पुराविए साख्यात^५ ॥१०॥

१. अदृश्य । २. दरवाजा । ३. खटकते हैं । ४. सोते । ५. साक्षात् ।

हवे जगावी सुख दऊं संभारणूँ^१, करों आप आपणी वात ।
 साथ सहु अम पासे बेसी, करों सहु विख्यात^२ ॥११॥
 आगे आवेस मू कनेः धणीतणो, वली निध बीजी दीधी ।
 निसंक निद्रा उडाडी, साख्यात बेठी कीधी ॥१२॥
 हवे रेहेवाय नहीं खिण अलगां, जागणी एम जाणो ।
 अहंमेव जाग्यो धामनो, अम माहें एह भराणो ॥१३॥
 पहली जोगमाया थई रासमां, तेहेनो ते अति अजवास ।
 पण आ जे थासे जागणी, तेहेनों कह्यो न जाय प्रकास ॥१४॥
 हवे अधखिण अलगां, साथ विना में न रेहेवाय ।
 आ लेहेर जे मायातणी, साथ ऊपर में न सेहेवाय ॥१५॥
 साथजी आ भोमना, सुख आपीस तमने अपार ।
 हेते ते हंससो हरखमां, तमे नाचसो निरधार ॥१६॥
 मारा प्राणना प्रीतम छो, अंगनानी आतम टोली ।
 कलपया^३ मन रामत जोतां, नाखूं ते दुखडा घोली^४ ॥१७॥
 करमाणा^५ मुखडा मनना, ते तमारा हूं नव सहूं ।
 ए दुख सुखनों स्वाद देसे, तोहे दुख हूं नव दऊं ॥१८॥
 सत सुखमां सुख देसे, आ भोमना दुख जेह ।
 तमे हंससो हरखमां, रस देसे दुखडा एह ॥१९॥
 अमें उपाई आनंद माटे, रामत तो तमे मांगी ।
 रामतना सुख दऊं साचा, चालसूं आंहीं जागी ॥२०॥
 सेहेजल सुखमां रेहे सदा, अलप नथी असुख ।
 तमें सुखनों स्वाद लेवा ने, मांगी रामत दुख ॥२१॥
 रामत मांगी दुखनी, त्यारे कह्यूं अमें एम ।
 दुखनी रामत तमने, देखाइूं अमें केम ॥२२॥

१. याद करने । २. खुलासा । ३. पास । ४. दुखी । ५. मिटा देना । ६. कुम्हलाया ।

दुख ते केमें दऊं नहीं, तो रामत केम जोवाय ।
 खांत^१ खरी जोया तणी, तेहेनो ते एह उपाय ॥२३॥
 अमे रामत जाणी घरतणी, जेम रमूं छूं सदाय ।
 अमें ऊभा जोइसूं, रामत एणी अदाय ॥२४॥
 वस्तोगते^२ दुख काई नथी, जो पाछी वालो द्रष्ट ।
 जुओ जागी वचने, तो नथी काईए कष्ट ॥२५॥
 लागसो जो दुखने, तो दुख तमने लागसे ।
 मूल सुख संभारसो^३, तो दुख पाछा भागसे ॥२६॥
 द्रष्ट वाली जो जुओ, तो दुख काईए नथी ।
 रामतना रंग करसो आंही, विनोद वातों मुख थकी ॥२७॥
 सागर सुखमां झीलतां, जिहां दुख नहीं प्रवेस ।
 ते माटे तमे दुख मांग्या, ते देखाड्या लवलेस ॥२८॥
 पोळ्या भेलां^४ जागसे भेलां, रामत दीठी^५ सहु एक ।
 वातो ते करसूं जुजवी^६, विध विधनी विसेक ॥२९॥
 दुख तमारा नव सहुं, ते चोकस^७ जाणो चित ।
 ए दुख ते सुख घणा देसे, रंग रस ए रामत ॥३०॥
 साथने आ भोमना, सुख देवानो हरख अपार ।
 रंगे रास रमाडीने, भेलां जागिए निरधार ॥३१॥
 हवे ल्यो रे मारा साथजी, आ भोमना जे सुख ।
 सही न सकूं तमतणा, जे दीठां तमे दुख ॥३२॥
 लेहेर लागे तमने मोहनी, ते हवे हूं नव सकूं सही ।
 खंडनी पण नव करूं, जाणू दुखवुं केम मुख कही ॥३३॥
 हवे कसोटी केम दऊं तमने, करमाणां मुख ते नव सहूं ।
 ते माटे वचन कठण, मारा वालाओने केम कहूं ॥३४॥

१. चाह । २. वास्तविक । ३. याद करो । ४. इकड्ये । ५. देखी । ६. अलग । ७. निश्चय ।

बांहें ग्रहीने तारूं तमने, जेम लोहेर न लगे लगार ।
 सुखपालमां सुखे बेसाडी, घेर पोहोंचाङूं निरधार ॥३५॥
 अंगथी आपी उपजावूं, रस प्रेमना प्रकार ।
 प्रकास पूरण करी सेहेजै, टालूं ते सर्वे विकार ॥३६॥
 अंग आप्या विना आवेस, प्रेम प्रगट केम थाय ।
 आवेस दई करूं जागणी, जेम मारा अंगमां समाय ॥३७॥
 हवे सहु भेलां तो चालिए, जो अंग मांहेथी देवाय ।
 जोगमाया तो थाय तमने, जो सांचवटी^१ वटाय ॥३८॥
 हवे आवतां दुख वासनाओने, तिहां आडो दऊं मारो अंग ।
 सारी पेरे सुख दऊं तमने, मांहें न करूं वचे भंग ॥३९॥
 ए लीला करूं एणी भांते, तो रास रंग रमाय ।
 विध विधना सुख दऊं विगते, विरह वासनाओंनो न खमाय ॥४०॥
 जागणीना सुख दऊं तमने, रास मांहें रमाङूं रंग ।
 सततणा सुख केम आवे, जिहां न दऊं मारूं अंग ॥४१॥
 अंग आपी अंगनाने, अंगना भेलूं अंग ।
 पास दऊं पूरो प्रेमनो, करूं ते अविचल^२ रंग ॥४२॥
 असतथी अलगां करूं, सतसूं करावुं संग ।
 परआतमासूं बंध बांधूं, जेम प्रले न थाय कहिए भंग ॥४३॥
 धणिए जगावी मूने एकली, हुं जगवुं बांधा जुथ ।
 दुखनी भोम दूर्थी^३ घणी, ते करी दऊं सत सुख ॥४४॥
 साथ करूं सहु सरखो, तो हुं जागी प्रमाण ।
 जगाडी सुख दऊं धामना, पोहोंचाङूं मूल एधाण^४ ॥४५॥
 आवेस जेहेने में दीठां पूरा, जोगमायानी निद्रा तोहे ।
 पण जे सुख दीसे जागतां, अम विना न जाणे कोय ॥४६॥

१. सच्ची वस्तु । २. निश्चय । ३. कठिन । ४. निशान ।

જે જાગી બેઠા નિજધામમાં, તેહેને આવેસનોં સું કહિએ ।
 તારતમ તેજ પ્રકાસ પૂરણ, તેણે સકલ વિધે સુખ લહિએ ॥૪૭॥
 આવેસને નહીં અટકલ, પણ જાગવું અતિ ભારી ।
 આવેસ જાગવું બંને તારતમે, જો જુઓ જુગત વિચારી ॥૪૮॥
 પૈયા સહુના કાઢે પ્રગટ, નહીં તારતમને અટકલ ।
 આવેસ જાગવું હાથ ધણીને, એહ અમારું બલ ॥૪૯॥
 તારતમના સુખ સાથ આગલ, વિધ વિધના વાલે કીધાં ।
 પછે એ સુખ એકલી ઇંદ્રાવતીને, દયા કરી ધણિએ દીધાં ॥૫૦॥
 ધંન ધંન ધણી ધંન તારતમ, ધંન ધંન સખી જે લ્યાવી ।
 ધંન ધંન સખી હું સોહાગણી, મુઝ્જ માંહેં એ નિધ આવી ॥૫૧॥
 મું માટે લ્યાવ્યા ધણી ધામથી, બીજા કોણે ન થયું એનું જાણ ।
 મેં લીધું પીધું વિલસિયું, વિસ્તારિયું પ્રમાણ ॥૫૨॥
 એ વાણી સાથ માંહેં કેહેવાણી, પણ કેને ન કીધો વિચાર ।
 પછે દયા કરીને દીધું વાલે, અંગ ઇંદ્રાવતીને આ વાર ॥૫૩॥
 ધણું ધન લ્યાવ્યા ધણી ધામથી, બહુ વિધના પ્રકાર ।
 તે ધન સર્વે મેં તોલિયું, તારતમ સહુમાં સાર ॥૫૪॥
 તારતમનો બલ કોઈ ન જાણે, એક જાણે મૂલ સરૂપ ।
 મૂલ સરૂપના ચિતની વાતો, તારતમમાં કર્ઝ રૂપ ॥૫૫॥
 સાખ્યાત^૧ સરૂપ ઇંદ્રાવતી, તારતમનો અવતાર ।
 વાસના હસે તે વલગસે^૨, એ વચન ને વિચાર ॥૫૬॥
 સરૂપ સાથની ઓલખાણ^૩, તારતમમાં અજવાસ^૪ ।
 જોત ઉદ્ઘોત પ્રગટ પૂરણ, ઇંદ્રાવતીને પાસ ॥૫૭॥
 વાસનાઓની ઓલખાણ, વાણી કરસે તેણે તાલ ।
 નિસંક નિદ્રા ઉડી જાસે, સાંભલતાં^૫ તત્કાલ ॥૫૮॥

૧. સાક્ષાત् । ૨. પકડેગી । ૩. પહેચાન । ૪. પ્રકાશ । ૫. સુનતે હી ।

एक लवो सुणे जो वासना, ते संग न मूके खिण मात्र ।
 ते थाय गलितगात्र अंगे, प्रगट दीसे प्रेम पात्र ॥५९॥

ए वाणी सांभलतां जेहने, आवेस न आव्यो अंग ।
 ते नहीं नेहेचे वासना, तेनो करुं जीव भेलो संग ॥६०॥

वासना जीवनो वेहेरो^१ एटलो, जेम सूरज द्रष्टे रात ।
 जीव तणो अंग सुपननों, वासना अंग साख्यात ॥६१॥

वली वेहेरो वासना जीवनो, एना जुजवार^२ छे ठाम ।
 जीवतणो घर निद्रा माहें, वासना घर श्री धाम ॥६२॥

न थाय नवो न लोपाय^३ जूनो^४, श्री धाम एणी प्रकार ।
 घटे वधे नहीं पत्र एके, सत सदा सर्वदा सार ॥६३॥

जदिप^५ संग थयो कोई जीवनो, तेनो न करुं मेलो भंग ।
 ते रंगे भेलुं वासना, वासना सतनो अंग ॥६४॥

तारतम तेज प्रकास पूरण, इंद्रावतीने अंग ।
 ए मारुं दीधूं में देवाय, हूं इंद्रावतीने संग ॥६५॥

इंद्रावतीने हूं अंगे संगे, इंद्रावती मारुं अंग ।
 जे अंग सोंपे इंद्रावतीने, तेने प्रेमे रमाहूं रंग ॥६६॥

बुध तारतम भेला बंने, तिहां पेहेले पधार्या श्री राज ।
 अंग मारे अजवास करी, साथना सार्या काज ॥६७॥

सुख दऊं सुख लऊं, सुखमां ते जगवुं साथ ।
 इंद्रावतीने उपमा, में दीधी मारे हाथ ॥६८॥

में दया तमने कीधी घणी, जो जुओ आंख उघाडी ।
 नहीं जुओ तोहे देखसो, छाया निसरी^६ ब्रह्मांड फाडी ॥६९॥

मूलगी^७ आंखां दऊं उघाडी, जेम आडी न आवे मोह सृष्ट ।
 सत सुखने ओलखावुं, जेम घर आवे द्रष्ट ॥७०॥

१. अंतर, बेवरा । २. अलग । ३. छिप जावे । ४. पुराना । ५. यद्यपि । ६. निकली । ७. असल की ।

તારતમનો જે તારતમ, અંગ ઇંદ્રાવતી વિસ્તાર ।
 પૈયા^૧ દેખાડ્યા સારના, તેને પારને વલી પાર ॥૭૧॥
 બ્રહ્માંડ બંને અખંડ કીધાં, તેમાં લીલા અમારી ।
 બ્રહ્માંડ ત્રીજો અખંડ કરવો, એ લીલા અતિ ભારી ॥૭૨॥
 ત્રણ લીલા માયા મધે, અમે પ્રેમે માણી જેહ ।
 આ લીલા ચૌથી માણતા, અતિ અધિક જાણી એહ ॥૭૩॥
 એક સુખ સુપનના, બીજા જાગતાં જે થાય ।
 પેહેલી ત્રણ લીલા આ ચૌથી કહી, સુખ અધિક એણી અદાય ॥૭૪॥
 પેહેલું દ્રષ્ટે જે અમને આવયું, તેટલા તે માંહેં અજવાસ ।
 તે અજવાસ માંહેં અમે રમું, બીજા લોક સહુનો નાસ ॥૭૫॥
 હવે ચૌદે લોક ચારે ગમાં, પ્રકાસ કરું સાથ જોગ ।
 જીવ સહુ જગવી કરી, ટાલું તે નિદ્રા રોગ ॥૭૬॥
 અમે પ્રગટ થઈને પાધરા^૨, ચાલસું સહુએ ઘેર ।
 વૈરાટ વલી^૩ ને થાસે સવલો^૪, એક રસ એણી પેર ॥૭૭॥
 હવે એ વચન કેમ પ્રગટ પાડું, પણ મારે કરવો સહુ એક રસ ।
 વસ્ત દેખાડ્યા વિના, વૈરાટ ન આવે વસ ॥૭૮॥
 વૈરાટ વસ કીધાં વિના, અખંડ થાય કેમ એહ ।
 અમે રામત જોઈ ઇછા કરી, માંહેં ભંગ થાય કેમ તેહ ॥૭૯॥
 અનેક થાસે આગલ, આ વાણીનો વિસ્તાર ।
 લવલેસ કાઈક કહું થાવા, અખંડ આ સંસાર ॥૮૦॥
 આ વાણી કહી મેં વિગતે, તે વિસ્તરસે^૫ વિવેક ।
 મારા સાથને કહી મેં છાની^૬, પણ એ છે ઘણું વિસેક ॥૮૧॥
 સંસાર સહુના અંગમાં, મારી બુધનોં કરું પ્રવેસ ।
 અસત સર્વે સત કરું, મારી જાગણી ને આવેસ ॥૮૨॥

૧. રસ્તા । ૨. સીધા । ૩. ફિર કર । ૪. સીધા । ૫. ફૈલેગી । ૬. ગુપ્ત (સંકેત માત્ર સે) ।

बुध सर्क्षप अछरनी, आवी अमारे पास ।
 ब्रह्मांड जोगमाया तणो, तेणे रुदे ग्रह्यो रास ॥८३॥
 मार धणी तणे चरणे हुती, आटला ते दाढ़ा^१ गोप ।
 वचन जे सुकजी तणा, ते केम करूं हुं लोप ॥८४॥
 वृज रास मांहें अमें रमूं, बुध हुती रासमां रंग ।
 हवे आवी प्रगटी, आंही उदर मारे संग ॥८५॥
 इंद्रावती वाला संगे, उदर फल उतपन ।
 एक बुध मोटी अवतरी, बीजी ते जोत तारतम ॥८६॥
 बंने सर्क्षप थया प्रगट, लई मांहोंमांहें बाथ ।
 एक तारतम बीजी बुध, ए जोसे सनमुख साथ ॥८७॥
 अछर^२ केरी वासना, कह्या जे पांच रतन ।
 कागल लाव्यो अमतणो, सुकदेव मुनी धंन धंन ॥८८॥
 विष्णु मन रामत लई, ऊभो ते बंने पार ।
 भली भांत भगवान भेला, सनकादिक थंभ चार ॥८९॥
 महादेवजीएं वृजलीला, ग्रह्यो अखंड ब्रह्मांड ।
 अछर चित चोकस थयो, ए एम कहावे अखंड ॥९०॥
 कबीर साखज पूरवा, ल्याव्यो ते वचन विसाल ।
 प्रगट पांचे ए थया, बीजा सागर आडी पाल ॥९१॥
 अमें बुधने प्रकासी करी, जासूं अमारे घर ।
 वैकुंठ विष्णु ने जगवसे, बुध देसे सर्व खबर ॥९२॥
 खबर देसे भली भांतें, विष्णु जागसे तत्काल ।
 आवसे आणे नेत्रे निद्रा, त्यारे प्रले थासे पंपाल ॥९३॥
 छर^३ रामत इछायें करे, अछर आपो आप ।
 एहेनी वासना पोहोंचसे इहां लगे, ए सत मंडल साख्यात ॥९४॥

વાસનાઓં પાંચે વલ્યા⁹ પછી, ભેલી બુધ વસેક વિચાર ।
 અછર આંખ ઉઘાડસે, ઉપજસે હરખ અપાર ॥૧૫॥
 ત્યારે લીલા ત્રણે થિર થાસે, અખંડ એણી પ્રકાર ।
 નિમખ² એક ન વિસરે, રૂદે રહેસે સર્વપને સાર ॥૧૬॥
 ઉત્તમ કહું વલી એ મધે, જિહાં તારતમનો વિસ્તાર ।
 વાસનાઓ પાંચે બુધે કરી, સાખ³ પૂરસે સંસાર ॥૧૭॥
 મારી સંગતે એમ સુધરી, બુધ મોટી થર્ડ ભગવાન ।
 સત સર્વપ જે અછર, મારે સંગ પામી ઠામ ॥૧૮॥
 મારા ગુણ અંગ સહુ ઊભા થાસે, અરચાસે⁴ આકાર ।
 બુધ વાસના જગવસે, તેણે સાંભરસે⁵ સંસાર ॥૧૯॥
 બુધ તારતમ લર્ડ કરી, પસરી વૈરાટને અંગ ।
 અછરને એણી વિધે, રૂદે ચઢ્યો અધિકો રંગ ॥૧૦૦॥
 આંહીં તેજનો અંબાર પૂરા, જોત ક્યાંહે ન ઝલાય ।
 એણે પ્રકાસે સહુ પ્રગટ કીધું, જિહાંથી ઉતપન બ્રહ્માંડ થાય ॥૧૦૧॥
 જાગતાં બ્રહ્માંડ ઉપજે, પાઓ પલકે અપાર ।
 તે સર્વે અમે જોઇયા, આંહીં થકી આવાર ॥૧૦૨॥
 એ લીલા છે અતિ ભલી, દ્રષ્ટે ઉપજે બ્રહ્માંડ ।
 એ રમે તે રામત નિત નવી, એહેની ઇછા છે અખંડ ॥૧૦૩॥
 એ મંડલ અખંડ સદા, અછર શ્રી ભગવાન ।
 પ્રગટ દીસે પાધરા, આંહીં થકી સહુ ઠામ ॥૧૦૪॥
 મોહ ઉપન્યો⁶ ઇહાં થકી, જે સુંન નિરાકાર ।
 પલ મેલી બ્રહ્માંડ કીધો, કારજ કારણ સાર ॥૧૦૫॥
 બ્રહ્માંડ બંને અખંડ કીધાં, તેમાં લીલા અમારી ।
 બ્રહ્માંડ ત્રીજો અખંડ કરવો, એ લીલા અતિ ભારી ॥૧૦૬॥

9. લૌટના । 2. ક્ષણ । 3. ગવાહી । 4. પૂજે જાયેંગે । 5. સુનેગા । 6. ઉત્પન્ન હુઆ ।

ब्रह्मांड दसो दिस प्रगट कीधां, अंतराय नहीं रती रेख ।
 सत वासना असत जीव, सहु विध कही विवेक ॥१०७॥
 मोह अग्नान भरमना, करम काल ने सुंन ।
 ए नाम सहु निद्रातणा, निराकार निरगुण ॥१०८॥
 एटला ते लगे मन पोहोंचे, बुध तुरिया^१ वचन ।
 उनमान आगल कही करी, वली पडे ते मांहें सुंन ॥१०९॥
 सुपनना जे जीव पोते, ते निद्रा ओलाडे^२ केम ।
 वासना निद्रा उलंधी, अछर पामे एम ॥११०॥
 एणे द्रष्टांते प्रीछजो^३, वासना जीवनी विगत ।
 असत जीव न बोले निद्रा, निद्रा बोलें^४ वासना सत ॥१११॥
 जुओ सुपने कई वढी मरतां, आयस^५ न आवे आप ।
 मारतां देखे ज्यारे आपने, त्यारे धुजे अंग साख्यात ॥११२॥
 वासना उतपन अंगथी, जीव निद्रा उतपत ।
 एणी विधे घर कोई न मूके, वासना जीवनी विगत ॥११३॥
 चौदे लोक चारे गमां^६, सहु सतनों सुपन ।
 एणे द्रष्टांते प्रीछजो, विचारी वासना मन ॥११४॥
 अग्नान सत सर्क्षपने, तमे केहेसो थाय केम ।
 ते विध कहूं सर्वे तमने, उपनूं छे एम ॥११५॥
 एक तीर ताणी मूकिए, तेणे पत्र कई वेधाय ।
 ते पत्र सर्वे वेधतां, वार पाओ पल न थाय ॥११६॥
 पण पेहेलूं पत्र एक वेधीने^७, तो बीजा लगे जाय ।
 एमां ब्रह्मांड कई उपजे, वार एटली पण न केहेवाय ॥११७॥
 तो आ वार एकनी सी कहूं, एमां सूं थयूं सुपन ।
 पण सत भोमनूं असतमां, द्रष्टांत नहीं कोई अन ॥११८॥

१. चित्त । २. उलंधे । ३. समझो । ४. उलंघ सके, पार कर सके । ५. आलस्य । ६. तरफ । ७. छेद कर ।

જોત બુધ બંને અમ કને, અમે પ્રગટ કીધાં પ્રકાસ ।
 પૂરું આસ અછરની^૧, મારું સુખ દેખાડી સાખ્યાત ॥૧૧૧॥
 અજવાલું અખંડ થયું, હવે કિરણા ક્યાંહેં ન ઝલાય ।
 જોત ચાલી પોતે ઘર ભણી^૨, બુધ અછર માંહેં સમાય ॥૧૨૦॥
 હવે જિહાં થકી જોત ઉપની, જુઓ તેહ તણો પ્રકાર ।
 અછરાતીત^૩ મારા ઘર થયા, ઇહાં તેજના અંબાર ॥૧૨૧॥
 જોત સર્વ ભેલી થઈ, કાઈ આપને ઘર બાર ।
 મારા તે ઘરની વાતડી, કેમ કહું મારા આધાર ॥૧૨૨॥
 અમે ઘર આંહીંથી જોઇયા, આંહી અજવાલું અપાર ।
 વિવિધ પેરે એણે તારતમે, દેખાડ્યા દરબાર ॥૧૨૩॥
 અમે વિલાસ કીધાં ઘર મધે, વાલાસોં અનેક પ્રકાર ।
 મૂને દીધી નિધું^૪ દયા કરી, શ્રી દેવચંદજી દાતાર ॥૧૨૪॥
 બીચ વચન બે વાલાતણા, આ તેહ તણો અજવાસ ।
 જે વાવ્યું^૫ મારે વાલૈએ, તેણે પૂર્યા મનોરથ સાથ ॥૧૨૫॥
 સસિ સૂર કર્ઝ કોટ કહું, કહું તેજ જોત પ્રકાસ ।
 એ વચન સર્વ મોહ લગે, અને મોહનોં તો નાસ ॥૧૨૬॥
 હવે આણી જિભ્યાએ કેમ કહું, મારા ઘર તણો વિસ્તાર ।
 વચન એક પોહોંચે નહીં, મોહ માંહેં થયો આકાર ॥૧૨૭॥
 મોહ તે જે નથી કાઈએ, સત અસંગ સદાય ।
 અસત સતને મલે નહીં, વાણી પોહોંચે ન એણી અદાય^૬ ॥૧૨૮॥
 એક અર્ધ લવો પોહોંચે નહીં, મારા ઘર તણે દરબાર ।
 જોગમાયા લગે વચન ન આવે, તે પાર ને વલી પાર ॥૧૨૯॥
 હું વચન કહું વિધ વિધના, પણ ક્યાંહેં ન પામું લાગ^૭ ।
 મારા ઘર લગે પોહોંચે નહીં, એક લવાનો કોટમો ભાગ ॥૧૩૦॥

૧. અક્ષર કી । ૨. તરફ । ૩. અક્ષરાતીત । ૪. વસ્તુ । ૫. બોયા । ૬. પ્રકાર । ૭. અવસર ।

हुं अंगे रंगे अंगना संगे, करुं पोते पोतानी वात ।
 बोलतां घणुं सरमाऊं, तेणे न कहुं निध साख्यात ॥१३१॥

मारा ते घरनी वातडी, नथी कह्यानो क्याहें विश्राम ।
 कहुं तो जो कोई होय बीजो, गाम नाम न ठाम ॥१३२॥

जिहां नथी काई तिहां छे केहेवाय, ए बंने मोह ना वचन ।
 ए वाणी मारी मूने हंसावे, ते माटे थाऊं छुं मुन ॥१३३॥

एटलू पण हुं तो बोलूं, जो साथने भरम नो धेन ।
 वचन कही विधोगते^१, टालूं ते दुतिया^२ चेन ॥१३४॥

इंद्रावतीसों अतंत रंगे, स्याम समागम थयो ।
 साथ भेलो जगववा, इंद्रावतीने में कह्यो ॥१३५॥

॥प्रकरण॥१२॥ चौपाई॥५०६॥

प्रकरण तथा चौपाईयों का संपूर्ण संकलन
 प्रकरण १११, चौपाई २७१३

॥ कलस गुजराती - तौरेत सम्पूर्ण ॥